

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
BAĞIMLILIK PSİKOLOJİSİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İNTERNET BAĞIMLILIĞININ,
YENİLİK ARAMA VE RİSK ALMA DAVRANIŞI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
MAKBULE BURCU KARACA**

GAZİANTEP-2019

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
BAĞIMLILIK PSİKOLOJİSİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**İNTERNET BAĞIMLILIĞININ,
YENİLİK ARAMA VE RİSK ALMA DAVRANIŞI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
MAKBULE BURCU KARACA**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. M.HAKAN TÜRKÇAPAR**

GAZİANTEP-2019

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

PsikolojiAnabilim Dalı **Bağımlılık Psikoloji**Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi**Makbule Burcu KARACA**tarafından hazırlanan “**İnternet Bağımlılığının, Yenilik Arayışı ve Risk Alma Davranışı İle İlişkisinin İncelenmesi**” başlıklı tez,**11/01/2019**tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı**bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mehmet Hakan TÜRKÇAPAR

Jüri Başkanı

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Levent SÜTÇİGİL

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Selçuk ASLAN

Gazi Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İnternet Bağımlılığının, Yenilik Arama ve Risk Alma Davranışı İle İlişkisinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűřecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gűsterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 11/01/2019

Makbule Burcu KARACA

ÖNSÖZ

İnternet kullanımı günümüzde ciddi bir sorun haline gelmiştir. Son yıllarda özellikle genç nüfusta internet kullanımının yaygınlaşması, erişimin kolaylaşması, internet bağımlılığının artışında etkin olmuştur. Bu sorunu daha iyi anlayıp çözebilmek için internet kullanımı ve internet bağımlılığı ile ilgili araştırmalar da artmıştır. Yapılmış olan bu çalışmada da “İnternet Bağımlılığının, Yenilik Arama ve Risk Alma Davranışı ile İlişkisi'nin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmayı sonuçlandırmamda değerli katkıları, görüşleri ve desteğiyle katkıda bulunan değerli tez danışmanım Prof. Dr. M. Hakan Türkçapar'a çok teşekkür ederim. Tez ölçek toplama ve tez aşamasında desteklerinden dolayı Yrd. Doç. Dr. Behiye Nurten Seringeç Akkeçeci'ye teşekkür ederim. Tez çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

Gaziantep, 2019

Makbule Burcu KARACA

ÖZET

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığının, risk alma davranışı ve yenilik arayışı ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklem grubu, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Psikoloji Bölümü ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü Öğrencileri ile Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kahramanmaraş Sağlık Yüksekokulu, Kahramanmaraş Sağlık Meslek Yüksekokulunda 2017-2018 yılında öğrenim gören 476 öğrenciden oluşmuştur. Veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılığı Kısa Test Formu, Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu ve Mizaç Karakter Envanterinin Yenilik Arayışı Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre erkek katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları kadın katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonucuna göre Yenilik Arayışı ölçeği ve Riskli Davranışlar Ölçeğinin alt ölçeklerinden Antisosyal Davranışlar, Sigara Kullanımı, İntihar Eğilimi, Beslenme Alışkanlıkları, Okul Terki ve Madde Kullanımı alt ölçekleri Young İnternet Bağımlılığı Testi puanlarının %22.4'ünü açıklamaktadır Elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Yenilik Arayışı, Risk Alma Davranışı

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the relationship between Internet addiction, risk taking behaviors and novelty seeking of university students. The sample of the study consisted of 476 students who were studying psychology and guidance and psychological counseling in Hasan Kalyoncu University, Sütçü İmam University Faculty of Medicine, Kahramanmaraş High School of Health, Kahramanmaraş Health Vocational School in 2017-2018. Sociodemographic information of the participants was collected, and Turkish forms of Young's Internet Addiction Test-Short Form (YIAT-SF), University Form of Risk Behaviors Scale, and Novelty Seeking (NS) Scale of Temperament and Character Inventory were administered. The results of independent sample t-test revealed that the scores of male participants from YIAT-SF were significantly higher from ones of female participants. The results of multiple linear regression analysis revealed that Antisocial behavior, Smoking, Suicide Tendency, Nutrition habits, School stuff, Substance use, and novelty seeking were significant predictors of Internet addiction. Personal Accomplishment Prediction success overall was 22.4%. The findings were discussed in accordance with the literature.

Keywords: Internet Addiction, Novelty Seeking, Risk Taking Behavior

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları	4
1.5. Araştırmanın Kısıtlılıkları	4
1.6. Tanımlar	4

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Bağımlılık.....	6
2.1.1. Davranışsal Bağımlılık	6
2.1.2. İnternet Bağımlılığı	8
2.2. İnternet	18
2.2.1. İnternet Kullanım Yaygınlığı	19
2.2.2. İnternet Kullanım Sebepleri	20
2.3. Risk Alma Davranışı	23
2.3.1. Risk Alma ile İlgili Kuramlar.....	26
2.4. Yenilik Arayışı	28
2.5. Genç Yetişkinlik.....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE GEREÇLER	33
3.1. Araştırma Modeli	33
3.2. Örneklem.....	33

3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	34
3.3.2. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF)	34
3.3.3. Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF).....	34
3.3.4. Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI).....	35
3.4. İşlem	35
3.5. Verilerin Analizi.....	36

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM	37
4.1. Örnekleme Ait Sosyodemografik Bilgiler.....	37
4.2. Ölçeklere Ait Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	37
4.3. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması	39
4.4. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) ile Yaş, Yenilik Arayışı (YA) ve Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF)'nun Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki	39
4.5. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puanlarının Yordayıcısı Olarak Yenilik Arayışı Alt Ölçeği ve RDÖUF Alt Ölçeklerine İlişkin Bulgular	41
4.6. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puanlarının Katılımcıların Yaşadıkları Yere Göre Karşılaştırılması	42

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA	43
5.1. İnternet Bağımlılığının Yaş ile İlişkisinin İncelenmesi.....	43
5.2. İnternet Bağımlılığının Cinsiyet ile İlişkisinin İncelenmesi	44
5.3. İnternet Bağımlılığının Yaşanılan Yer ile İlişkisinin İncelenmesi.....	45
5.4. İnternet Bağımlılığının Yenilik Arayışı ile İlişkisinin İncelenmesi	45
5.5. İnternet Bağımlılığının Risk Alma Davranışının İncelenmesi	46

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER	51
6.1. Sonuçlar.....	51
6.2. Gelecek Çalışmalara İlişkin Öneriler	51

KAYNAKÇA	53
EKLER	68
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	68
Ek 2. Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF).....	69
Ek 3. Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Form (YİBT-KF).....	72
Ek 4. Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI) Yenilik Arayışı Alt Ölçeği	73

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Örneklemin Sosyodemografik Bilgileri	35
Tablo 2. Ölçeklere Ait Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	36
Tablo 3. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T-testi Sonuçları	37
Tablo 4. YİBT-KF ile Yaş, Yenilik Arayışı ve RDÖUF Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	38
Tablo 5. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puanlarının Yordayıcısı Olarak Yenilik Arayışı Alt Ölçeği ve RDÖUF Alt Ölçeklerine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	39
Tablo 6. YİBT-KF Puan Ortalamalarının Katılımcıların Yaşadıkları Yere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	40

KISALTMALAR LİSTESİ

DSM	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
n	: Örneklem Sayısı
S.D.	: Serbestlik Derecesi
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı)
S.S.	: Standart Sapma
TCI	: Mizaç ve Karakter Envanteri
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YA	: Yenilik Arayışı
YİBT-KF	: Young İnternet Bağımlılığı Test Kısa Formu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde her türlü bilgiye ulaşmak internet ve teknoloji sayesinde hiç olmadığı kadar kolaylaşmıştır. İnternet kullanımı hem bilgiye ulaşma ve teknolojinin gelişmesi sayesinde ekonomik olarak uygun olması hem de eğlence ve sosyalleşme olarak en çok gençler arasında kullanılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve kolay ulaşılır olması sebebiyle hayatımızda yer edinen internet, kullanımı arttıkça bazı sorunlara yol açmaya başlamıştır. İnternet kullanımı arttıkça, bağımlılık düzeyinde aşırı internet kullanımı da artmaktadır (Aksoy, 2015). Teknolojinin hızla gelişmesi ve teknoloji çocuklarının yetişmesi ile internet bağımlılığı ile ilgili sorunların geleceğin sorunları arasında yer alması muhtemeldir. İnternet bağımlılığı hakkında yeni yeni araştırmalar yapılıyor olsa da kimyasal bağımlılık gibi hakkında çok fazla çalışma yapılmamıştır. Bunun sebebi kimyasal bağımlılıkta deneysel çalışmaların kolay yapılabilmesi ve kimyasal bağımlılığın bağımlılıktan ziyade kötü alışkanlık olarak düşünülmesidir (Dinç, 2017). İnternet kullanımı her alanda arttıkça ve ulaşımı kolaylaştıkça genel popülasyonda normal görülmektedir. İnternet bağımlılığında özellikle gençler riskli grup olarak değerlendirilmiştir. İnternetin aşırı kullanımı sağlık, sosyalleşme, akademik başarı ve zaman yönetimiyle ilgili sorunlara neden olabilmektedir. Dünyada internet kullanımının bu kadar yaygınlaşması iyi olduğu kadar kötü yönde de sonuçlar doğurmuştur (Davis, 2001). İnternete kapılıp işini, mesleğini ya da ailesini ihmal eden ve sosyal hayattan ayrışan bireyler vaka olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternet kullanımının giderek artması ilerleyen yıllarda toplumun önemli sorunları arasında yer alacaktır. Dünya çapında diğer eylemsel bağımlılıklara oranla internet bağımlılığı dil, ırk, kültür fark etmeden hızla yayılmakta ve beraberinde birçok sorunuda getirmektedir (Dinç, 2017). Küreselleşen ve kısa sürede benimsenen internetin dünya üzerinde kullanıcısı hızla artmaktadır ve bu sebepten internet kullanımı alanında yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Türkiye geliştirmekte ve küreselleşmekte olan bir ülke ve bu da sosyal hayatta bir çok değişikliğe sebep olmuştur. Bu değişikliklerden ise ne ergen ne yetişkin olan genç yetişkin grubu etkilenmiştir. Ailelerinden ayrılan bu dönemdeki üniversite öğrencilerinde riskli davranışlar daha fazla gözlemlenmektedir. Çocukların ve gençlerin iyilik hallerini tehdit

edebilen ve sorumluluk sahibi yetişkin olmalarına engel olabilen; evden kaçma, alkol ve madde kullanma, riskli cinsel ilişkiye girme, kendine zarar verme, şiddet eğilimi gösterme, suç işleme risk alma davranışlarındandır (Ögel, 2007). Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik ve sosyal gelişmeler, kültürel olarak modernleşme ve hızlı küreselleşme, özellikle büyük şehirlerde aile hayatında ve sosyal hayatta birçok değişim yaratmıştır (Bayar ve Sayıl, 2005). Bu değişimden dolayı Türkiye’de gençlerde risk alma davranışlarının incelenmesi ve risk alma davranışlarının önlenmesi için bu konuda yapılacak çalışmalar önem kazanmıştır. Özellikle genç nüfusun fazla olduğu ülkemizde gençlerde internet kullanımının yanı sıra yaş özellikleri gereği risk alma davranışında da artış olmaktadır. Jessor (1992) riskli davranışları, bireyi tehlikeye sokan, gelişimini engelleyen, normal durumunu sekteye uğratan; sigara, alkol ve madde kullanımı, intihar, okul terki, antisosyal davranışlarda bulunma fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit eden davranışlar olarak tarif etmektedir. Fiziksel ve ruhsal durumlarını tehdit eden riskli davranışlar da en çok gençlerde görülmektedir (Jessor, 1992). Risk alma davranışları kimyasal madde kullanımı, kumar bağımlılığı gibi farklı bağımlılık türleriyle ele alınmıştır. Bu çalışmada eylemsel bağımlılık olan internet bağımlılığı ile risk alma davranışının ilişkisi incelenmek istenmiştir.

Çalışmanın bir diğer konusu ise mizacın yenilik arayışı boyutu ve internet bağımlılığıyla ilişkisidir. Cloninger’in psikobiyolojik kişilik kuramının temelinde mizaç vardır. Bu kurama göre bireydeki bağımlılık ve tekrar eden dürtüsel bozukluk gelişimine yatkınlık gösterenlerde hem çevrenin hemde genlerin etkisi olduğu ileri sürmüştür (Cloninger, Svrakic ve Przybeck, 1993). Mizaç özelliklerinin zarardan kaçınma, yenilik arayışı ve ödül bağımlılığı olarak üç boyutta ele alındığı bir çalışmada ise yenilik arayışı puanlarının yüksek olmasının internet bağımlılığını yordadığı belirtilmiştir (Yen, Ko, Yen, Chen ve Chen, 2009). Yenilik arayışı dört alt bileşenden oluşmaktadır; keşfetmekten heyecan duyma-katılık, dürtüsellik-düşüncelilik, savurganlık-tutumluluk, düzensizlik-düzenli olma. Yenilik arayışında yüksek puan alan bireyler çabuk sinirlenen, heyecanlı, meraklı, coşkulu, kolay sıkılan, dürtüsel, düzensiz ve sistemsiz olma eğilimindedirler. Yenilik arayışı yüksek olan bireylerle internet kullanım bozukluğu olan bireyler benzerlik göstermektedir. Mizaç, karakter, yenilik arayışı ile madde kullanım bozukluğuyla ilişkisi birçok çalışmada incelenmiştir. Madde kullanımı ile ilişkisi incelenen bu faktörlerin eylemsel bağımlılık olan internet bağımlılığı ile ilişkisinin incelendiği çalışmanın az olmasından dolayı bu konuya çalışmada yer verilmek istenmiştir.

Bu çalışmada internet bağımlılığının yenilik arayışı ve risk alma davranışları ile arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmaların geneline bakıldığında internet bağımlılığından

daha çok kimyasal bağımlılıkla ilgili çalışmalarda yoğunlaşmıştır. İnternet bağımlılığının artmasından dolayı farklı değişkenlerle yapılacak çalışmalarla bu soruna çözüm getirecek araştırmalara gereksinim vardır. İnternet bağımlılığının bu değişkenlerle arasındaki ilişkiyi ortaya koyan literatürde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Üniversite öğrencilerinin yenilik arama ve risk alma davranışı internet bağımlılık düzeylerini yordamakta mıdır?

Araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyi, yenilik arama ve risk alma davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre fark göstermekte midir?
3. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri kaldıkları yer değişkenine göre fark göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Teknolojinin gelişmesiyle hayatımıza giren, bizlere sunduğu kolaylıklarla hayatımızda giderek daha da yer eden internetin bazı sorunlara yol açtığı gözlemlenmektedir. Özellikle teknolojiye yatkın genç yaş grubunda kolay ulaşım sebebiyle internet kullanımı her alan da daha yaygındır. Bu sebepten genç yaş grubu internet kullanımı ile ilişkili problem geliştirmeye de daha eğilimlidir. İnternet kullanımının giderek artması ve hızlı yayılmasının getirdiği olumsuz sonuçlar önümüzdeki yıllarda toplumun önemli sorunları arasında yer alacaktır. Giderek bu konu konuda farkındalık artsa da yapılan çalışmalar hem yeterli değildir hem de konu çeşitliliği azdır. Bu nedenle internet kullanımı ile alakalı farklı konu ve alanlarda yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırmada genç yetişkinlerde internet bağımlılığı yaygınlığının araştırılmasının yanı sıra internet bağımlılığının risk alma, yenilik arayışı ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Katılımcıların ölçeklerde yer alan soruları içtenlikle ve samimiyetle cevaplamış oldukları varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Kısıtlılıkları

1. Bu çalışma 2017-2018 öğretim yılı Nisan-Mayıs ayları arasında toplanan verilerle sınırlıdır.
2. Araştırmanın çalışma grubunu Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ile Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesinden öğrenim gören; 18-25 yaş arası, üniversite öğrencisi, toplam 476 katılımcıdan elde edilen verilerle sınırlı olduğundan bu üniversitelerde okuyan geçlerin sosyal kültürel dokusuyla da ilişkili olabilir.
3. Bireylerin internette ne amaçla zaman geçirdiği ve en çok hangi zaman diliminde vakit geçirdiklerine dair nitelikli soru sorulmaması bu çalışmanın kısıtlılıklarındandır.
4. Bireylere internet bağımlılığı tanısı sadece Young Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) ile konmuştur.
5. Bu araştırma kullanılan ölçekler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağımlılık: Bağımlılık bir aşerme durumudur yani nesneye, kişiye, ya da bir varlığa duyulan arzu, bu arzuyu durduramama o iradenin güdümü altına girme ve tüm olumsuzluklara rağmen vazgeçememe durumudur (Uzbyay, 2009).

İnternet: Dünyanın her yerinden bilgisayarların birbirlerine bağlanarak milyonlarca kullanıcının oluşturduğu zaman dilimi fark etmeksizin oluşturduğu bir iletişim ağı, ağlar ağıdır (Yalçın, 2003).

İnternet Bağımlılığı: İnternet kullanımını dizginleyememe ve kendini kontrol edememesi sonucunda; sosyal hayatında, günlük işlerinde, ilişkilerinde, iş hayatında sorunlar yaşamasına rağmen bireyin kendini durduramaması sonucu ortaya çıkan bir bozukluktur (Young, 2007).

Risk Alma Davranışı: Moore ve Gullone (1996) olası olumsuz sonuçları olan; ancak algılanan birtakım olumlu sonuçlar ile dengelenmiş olan davranışları risk alma davranışı olarak tanımlar.

Yenilik arayışı: Mizaç biyolojik faktörlerin kişiliğe yansımasıdır (Dinç, 2017). Yenilik arayışı mizacın alt boyutudur. Bir yenilik karşısında heyecanla tepki verme eylemi ve bireyin uyaran gereksinimlerini belirler.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bağımlılık

Bağımlılık kavramını ilk kez literatüre 1976 yılında Melvin DeFluer ve Sandra Ball-Rokeach yaptıkları çalışma ile sokmuşlardır (Işık, 2007). Bağımlılık; bireyin bir nesne veya yaptığı bir eylem üzerinde kontrolünü kaybetmesi o nesne ve eylemi yapmadan bir yaşam sürememeye başlamasıdır. Şahin (2007) bağımlılığı bir maddenin tedavi amacı dışında artan miktarlarda kullanılması olarak tanımlamıştır. Köksal (2016) ise bağımlılığı bireylerin bedensel, ruhsal sağlıklarının veya sosyal yaşantılarının zarar görmesine rağmen, belirli bir durumu takıntılı şekilde yinelemeye yönelik engellenemeyen bir istek duymaları ve bu durumu sürdürme hali olarak tanımlanmıştır. Griffiths (1999) bağımlılığın, kişinin genetik, biyolojik yatkınlığı, psikolojik yapısı ve sosyal çevresi gibi birçok faktörün birbiriyle etkileşimi olduğunu ifade etmiştir.

Bağımlılık kavramı genelde akıllara alkol, eroin, esrar gibi kimyasal maddelerin kullanımı gelmektedir ama davranışsal bağımlılıklarda vardır (Arısoy, 2009a). Davranışsal bağımlılık olarak kumar, alışveriş, seks, yemek yeme, televizyon, bilgisayar oyunları da görülmektedir. Madde bağımlılığında olduğu gibi internet bağımlılığında, yemek bağımlılığında, seks bağımlılığında da eylemi kontrol edememenin olumsuz sonuçları olmasına rağmen bu eylemi devam ettirme durumu bağımlılıklar için ortak özelliştir (Henderson, 2001). Bağımlılık kavramının sadece maddeye bağlı gelişen durumlar değil, kumar, internet, seks, alışveriş ve teknolojik bağımlılıklar gibi davranışsal bağımlılıkları da kapsadığı öne sürülmüştür (Alaçam vd., 2015).

2.1.1. Davranışsal Bağımlılık

Sigara, alkol, uyuşturucu gibi bağımlılıklardan başka, fiziksel ve kimyasal bir maddeden kaynaklı olmayan bağımlılık türleri için davranışsal bağımlılık terimi kullanılmıştır. Bağımlılık kavramı sadece kimyasal bir maddeye bağlı gelişen durumlar için değil aynı zamanda kumar, internet, alışveriş gibi davranışsal bağımlılıkları da kapsamaktadır (Alaçam vd., 2015). Davranışsal bağımlılıklar; internet, cep telefonu, televizyon, bilgisayar, oyun bağımlılıkları, kompulsif yeme bağımlılığı, alışveriş, seks, kumar bağımlılığı gibi bağımlılıklar tanımlanmıştır (Ascher ve Levounis, 2015). DSM 5'te (The Diagnostic and

Statistical Manual of Mental Disorders) bağımlılık kavramı sadece maddeyle ilişkili davranışları değil madde ile ilgili olmayan davranışları da kapsar duruma getirilmiştir. DSM 5'te maddenin kötüye kullanımı ve bağımlılığı tanı kategorisi, madde kullanımı ve bağımlılık bozuklukları olarak daha geniş davranışları kapsayacak şekilde değiştirilmiştir (Noyan vd., 2015). Griffiths (2005) davranışsal bağımlılıklar da madde bağımlılıklarında olduğu gibi zihinsel meşguliyet, kişiler arası çatışma, duygudurum değişkenliği, tolerans, yoksunluk, relaps gibi bağımlılığın ana bileşen belirtileri görüldüğünü bildirmiştir.

Griffiths (1996), davranışsal bağımlılıkta da madde ve alkol bağımlılığındaki, duydu durum bozukluğu, yoksunluk, tekrar etme, zihinsel meşguliyet, depresyon, kişiler arası sorunlar gibi fizyolojik ve psikolojik bağımlılık etkileri gözlemlerken, Demetrovics, Szeredi, ve Rózsa (2008) uzun süre internet kullanımında bireylerde üzüntü, depresyon, kaygı, hoşgörüsüzlük problemleri meydana gelebileceğini bildirmişlerdir.

Griffiths (1999)' e göre davranışsal bağımlılıkların tanı ölçütleri;

- Ruh hali değişimi; bireyin istediği eylemi yerine getirdiğinde mutlu olma ruh hali veya yapamadığında sıkıntılı mood.
- Dikkat çekme; birey istediği eylemi yapamadığı durumlarda sürekli o eylemi yapmayı düşünerek bunun tüm duygu, davranış ve düşüncelerini etkileme halidir. Düşünceler arzu ve davranışlara hükmeder.
- Tolerans; eylemin aynı hazzı vermesi için artırılma durumudur.
- Duygudurum değişiklikleri; bireyin bağımlılık eylemi ile karşılaşması sonrasında ortaya çıkan duygudurum değişikliğidir.
- Yoksunluk; istenilen eylem yapılamadığında veya engellendiğinde ortaya çıkan olumsuz duygu ve fiziksel etkilerdir.
- Çatışma; dış çatışma ve iç çatışma olarak incelenir. Dış çatışma bireyin çevresindekilerle olan anlaşmazlıkları, iç çatışma ise bireyin kendi ile olan anlaşmazlıklarıdır.
- Nüks etme; Belirli bir davranışın söndükten sonra veya ortadan kaldırıldıktan sonra tekrar ortaya çıkma durumudur.

Davranışsal bağımlılıkların da maddeyle ilişkili bağımlılıklarda olduğu gibi benzer biyolojik mekanizma düzeneklerle bağımlılık oluşturduğuna ilişkili yapılan çalışmalar ve kanıtlar giderek artmaktadır. Kandell (1998), hazzın beyindeki ödül ve öğrenilmiş davranışın

pekiştirilmesi düzenekleriyle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Ventral tegmental alandan mezolimbik ve mezokortikal alanlara ilgili dopaminerjik nöronların psikoaktif maddeler tarafından aktive olması, dopaminerjik nöronlarının ödül-bağımlılık sistemleriyle ilişkili olduğunu güçlendirmektedir. Dopamin, sinaptik aralığa salındığı zaman birçok dopaminerjik reseptörü uyarır bunun sonucunda stresin azalmasına ve bireyin kendini daha iyi hissetmesine neden olabilir. Birçok psikoaktif maddenin yanı sıra, hazzın özneliği göz önüne alındığında birçok davranışında ventral-tegmental alandan dopamin salınımını artırabileceği düşünülebilir (Öztürk vd., 2007). Davranışsal bağımlılıklarda kimyasal bir madde kullanmadan beyinde aynı kumar bağımlılığının ve madde bağımlılıklarının nörobiyolojik olarak ortak etiyopatogenezlerle çalışması kompulsif alışveriş, patolojik internet kullanımı veya bağımlılığı ve kompulsif cinsel davranışlarında aynı davranışsal bağımlılık düzeneklerini kullanıyor olabileceğini düşündürmektedir (Öztürk vd., 2007).

Davranışsal bağımlılıkların zihinsel bozukluklarla arasındaki ilişki farklı hipotezlerle açıklanmaya çalışılmaktadır. Buna göre bağımlılık psikiyatrik bozukluğun semptomlarına psikiyatrik bozukluk bağımlılığa sebep olabilir ya da var olanları arttırabilir. Bir diğer hipoteze göre; her iki bozukluğun da altta yatan aynı mekanizmaları paylaşmasıdır. Davranışsal bağımlılık ile sık saptanan komorbiditeler; %33 duygudurum bozuklukları, %25 depresyon/distimi, %38 madde kullanımı, % 10 anksiyete bozukluğu, %14 psikotik bozukluktur (Arısoy, 2009a). Aslan ve Aylaz (2014), yaptıkları çalışmada bireylerin internet bağımlılık düzeyleri ile gözlerde sulanma ve uykusuzluğun, el bileğinde ve boyunda ağrının ilişkili olduğunu söylemişlerdir.

Davranışsal bağımlılığında madde bağımlılığı gibi bireylerde aynı biyolojik, fiziksel, psikolojik etkiler gösterdiği iddia edilmektedir. Bireyin sosyal yaşantısını, psikolojisini etkileyen her türlü bağımlılık hakkında yapılacak çalışmalara gerek duyulmaktadır. Ve madde dışı bağımlılıkların bir arada görülebilmesi sebebiyle bu alanda yapılan çalışmalar daha da önem kazanmaktadır.

2.1.2. İnternet Bağımlılığı

İlk kez 1996 yılında psikiyatrist Ivan Goldberg tarafından kullanılan bir terim olan internet bağımlılığı, kişisel yaşamda bireylerin aşırı internet kullanımının olumsuz etkilerinin etkisini tanımlamak için kullanılmıştır (Ögel, 2014). İnternet bağımlılığı; internet kullanma isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadığı zamanların öneminin yitirilmesi, internette yoksun kaldığında aşırı sinirlilik ve saldırgan tutumun ortaya çıkması, bireyin

sosyal, okul, aile, iş hayatının giderek bozulması olarak tanımlanabilir (Arısoy, 2009a; Ögel, 2014). Teknoloji ile ilgili bağımlılıkların bazıları internette gezinme gibi bir hareket gerektirmeyen pasif bir eylem biçiminde olabileceği gibi, bazılarının da bilgisayar oyunu oynama gibi aktif bir eylem biçiminde görülmektedir (Arısoy, 2009a). Young (2007) problemleri internet kullanımının bireyin, mesleki ve sosyal durumunda problemlere yol açabilecek klinik bir rahatsızlık olduğundan bahsetmiştir. Caplan (2005) ise aşırı kullanımının sosyal ve akademik sorunlarla beraber, bilişsel ve davranışsal belirtiler meydana geldiğini ve çok boyutlu bir septom olarak tanımlamıştır. İnternet bağımlılığında, internetin aşırı kullanılması isteğine engel olunamaması, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemsizleşmesi, yoksun kalınması durumunda aşırı sinirlilik halinin veya saldırganlığın ortaya çıkması, bireyin aile, iş, sosyal ilişkilerinin bozulması gibi durumlar ortaya çıkmaktadır (Esen, 2010).

Ergenlerle yapılan bir çalışmada, internet bağımlılığı olan ergenler ile madde kötüye kullanımı olan ergenler karşılaştırıldığında iki grubunda benzer duygusal, davranışsal sorunlarla ilişkili olduğu ve internet bağımlılığının diğer bağımlılık davranışlarında olduğu gibi sorunlu davranışların düzenlenmesi, denetlenmesi ile ilgili bir nedene dayanabileceği söylenmiştir (Alaçam, Ateşci, Şengül ve Tümkaya, 2015).

İnternet bağımlılığı konusunda yapılan araştırmalarda özellikle internette geçirilen sürenin üzerinde yoğunlaşmaktadır. İnternete bağımlılık geliştirmiş bireylerin süre sınırlaması yapamadıkları ve aşırı sayılabilecek sürelerde internette zaman geçirdiğini; ortalama bir kullanıcı yaklaşık haftada 2,5-5 saat internette zaman geçirirken, bağımlılık belirtileri gösteren bireylerde bu süre 8 ila 40 saat arasında değişmektedir (Young, 1998). Kandell (1998) öğrencilerin üniversitede internet ulaşımının kolay olması ve esnek bir programa sahip olmalarından dolayı internetin aşırı kullanımının yaygın olduğunu söylemiştir.

İnternet bağımlılığı özellikle gençleri riskli grup olarak değerlendirmiş ve internetin aşırı kullanımının sağlık, ilişki, akademik başarı ve zaman yönetimiyle ilgili ciddi sorunlara neden olabileceğini vurgulanmıştır. Ögel (2014) aşırı internet kullanımı gençlerde, uyku kaynaklı sorunlar, sorumluluklarından kaçma, yüzyüze iletişimlerde sorun yaşama, yalan söyleme gibi sorunlara sebep olabileceğini ve internet ortamında olumlu yetişkin modeller olmadığı için olumlu davranışların içselleştirilmesinin de zorlaşacağından bahsetmiştir.

İnternet bağımlılığı, bireyin interneti aşırı bir şekilde kullanması, bu davranışın kontrol altına alamaması ve kendi yaşamına zarar vermesidir. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalarda, kimyasal olmayan bağımlılıkları madde bağımlılığı klinik ölçütleri ile

karşılaştırıldığında internet bağımlılığının madde bağımlılığına benzer özellikler gösterdiği görülmüştür (Young, 1998).

İnternet bağımlılığı tanı kriterlerinden beş ya da daha fazlası için gereklidir;

1. İnternet ile uğraşmak (önceki çevrimiçi etkinlikleri düşünmek veya bir sonraki çevrimiçi seansı düşünmek).
2. Memnuniyet hissetmek için interneti daha fazla artarak kullanmaya ihtiyaç duymak.
3. İnternet kullanımını kontrol edememek, kısmak ya da durdurmak için başarısız girişimler.
4. İnternet kullanımını azaltmaya veya durdurmaya çalışırken huzursuz, karamsar, depresif veya huzursuz hissetmek.
5. Amaçlanandan daha uzun süre çevrimiçi kalmak.
6. İnternet kullanımı yüzünden önemli bir ilişki, iş, eğitim veya kariyer fırsatını riske atmak veya kaybetmek.
7. İnternetle katılımın kapsamını gizlemek için aile üyelerine, terapistlere veya çevresine yalan söylemek.
8. İnternet'i problemlerden kaçmak ya da disforik bir duygudurumu hafifletmek için kullanılmak (örneğin, çaresizlik, suçluluk, kaygı, depresyon) (Beard ve Wolf , 2001).

Griffiths (1999) ise internet bağımlılığının belirtilerini şu şekilde tanımlamıştır;

- Her gün internete bağlanma isteği, bağlı olduğunda zamanın farkına varamama, çok zaman geçirdiği söylendiğinde ise inkâr etmesi ya da ne kadar zaman geçirdiği sorulduğunda yalan söylemek bu zamanı olduğundan daha az göstermeye çabalamak,
- Sosyal iletişim kurması gereken durumlarda herkese mail adresi, sohbet odası adları vermesi,
- Alışverişini sadece internet üzerinden yapması,
- İnternette çok fazla zaman geçirdiği için hem suçluluk duyması hemde internet kullanımından büyük bir zevk alması nedeniyle arada kalması,
- İnternet dışı uğraşlara ilginin kaybolması, uzak kalındığında akılda sürekli internetin olması ve sinirlilik hallerinin meydana gelmesi,
- İnternete bakmak için aşırı bir istek duyması bahaneler üretilmesi (e-posta gelmiş mi gibi),
- Sosyal faaliyetlerin azalması,

- Kondisyon kaybı yaşaması,
- İş verimliliğinin düşmesi, uyku sorunları yaşaması
- Aile fertlerine yeterli zamanı ayıramama nedeni ile aile bağlarının zayıflama
- İnternet kullanımı dışında başka insanlarla geçen zamanda internet başında geçirilecek vakti aldıklarını düşünerek bundan rahatsızlık duyması,
- İnsanlarla internet üzerinden konuşmayı yüz yüze konuşmaktan daha kolay bulması

Klasik koşullanmaya göre internet bağımlılığının temelinde; internet birey için başta anlam taşımazken sonra online oyunlar, sohbetler ile eğlendiğinde bu keyif aldığı durumu sürekli yaşama isteği oluşturması, Edimsel koşullanmaya göre ise internet bağımlılığının temelinde; internet aracılığıyla bilgilere hızlı/istediği an ulaşmanın ve insanlarla sanal iletişim kurmanın internet kullanımını pekiştirici bir etkisi olduğu düşünülmektedir (Küçükkaragöz, 2002).

İnternet bağımlılığı ve sorunlu internet kullanımı konulu çalışmalara yapılan eleştirilerin odak noktası ise yöntemsel boyutlar hakkındadır. Farklı psikolojik bozuklukları tedavi ve teşhis için geliştirilmiş araç ve maddelerin (DSM-5) internete uyarlanış biçiminde hatalar olduğunu ileri sürenler olduğu gibi, böyle bir hastalığın bireyde önceden varolan mevcut rahatsızlıklardan kaynaklanabileceğini ileri süren araştırmalarda vardır (Grohol, 1999).

İnternet Bağımlılığı %50 oranında da psikiyatrik eşlik eden tanıya sahiptir (Arısoy, 2009a). İçer dönüklük, utangaçlık, yalnızlık, sosyal fobi ve izolasyon, düşük benlik saygısı, psikoz, düşmanlık, stres, anksiyete, depresyona girme veya var olan depresyon düzeylerinin artması gibi birçok psikolojik soruna internet bağımlılığı neden olarak gösterilmiştir (Aslıyüksek, 2016). İnternet bağımlılığı aynı zamanda birçok ruh hastalığı ile; madde kullanımı, psikotik bozukluk, duygudurum bozuklukları, dikkat eksikliği-hiperaktivite bozukluğu ile birlikte görülmektedir. Arısoy (2009a), tedavi planı hazırlarken altta yatan bir patolojik durum varsa bu tedavi edilirse patolojik internet kullanımında düzelme görülme olasılığının yüksek olduğunu bu sebepten tedavi planlarken bu durumu iyi araştırmak gerektiğini söylemiştir.

Jiang ve arkadaşları 2012 yılında 697 öğrenci üzerinde Çin’de yaptıkları çalışmada; katılımcıların % 6,9 ‘ unda internet bağımlılığı saptarken, erkek öğrencilerde bu oranın fazla olduğunu ve alkol, sigara kullanımı ile internet arasında pozitif ilişki olduğunu bildirmişlerdir. Esen ve Siyez (2011) İzmir ilinde 700 ortaöğretim öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında; akademik başarıyı, cinsiyeti (erkeklerde yüksek kızlara göre yüksek internet

kullanımı), yalnızlık ve aileden alınan sosyal desteği internet bağımlılığının yordayıcıları olarak bulmuşlardır. Norveç'te 16 ve 74 yaş aralığında 3,399 katılımcıyla yapılan çalışmada genç yaşta olanların, finansal sorun yaşayan ve üniversite düzeyinde eğitim gören bireylerde internet bağımlılığı ya da riski saptanmıştır (Bakken vd., 2009). Kerimov (2016) 'un 419 üniversite öğrencisinin katılımıyla yaptığı çalışmasında internet bağımlılığı ölçek puanları; erkeklerde daha yüksek bulunmuş, yaş grupları ve öğrenim görülen bölüm ile ilişkili bulunamamıştır. Masaüstü bilgisayar, akıllı telefon, dizüstü bilgisayar ve tablet aracılığıyla en sık internete girdiğini ifade eden öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığını bildirmiştir.

Canan (2010) 1034 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada; 101 öğrencinin internet bağımlısı olduğunu saptarken, alkol ve sigara kullanan bireylerde internet bağımlılığı eğiliminin daha fazla olduğu sonucuna varmıştır. Doğrulu (2017) eğitim fakültesinde eğitim gören 392 üniversite öğrencisinin internet bağımlılık düzeylerinin; sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve günlük internet kullanım süresi ile pozitif ilişki içinde olduğunu fakat cinsiyet ve internet bağlantısı sahibi olma durumuna göre bir farklılık bulmamıştır. Canan (2010) 1034 üniversite öğrencisinin dahil edildiği çalışmasında; internet bağımlılığı sıklığının erkeklerde ve alkol kullananlarda daha fazla olduğunu fakat; öğrencinin yaşı, yaşadığı yer, birlikte yaşadığı kişiler, sigara kullanması, günlük gazete okuması, üniversite kulüp üyeliğinin olup olmaması veya herhangi bir etkinliğine katılma durumlarıyla bir ilişkisi bulunmamıştır. Ceyhan (2016) yılında 756 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmasında; erkeklerin, anksiyete ve depresyon skorları yüksek olanların, duygusal belirsizlik içinde olanların, patolojik internet kullanımı açısından risk altında olduğunu söylemiştir. Boylu ve Günay (2017) bireylerin kaldıkları yerle internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, evde yalnız kalanlar ve yurttan kalanlar ; evde ailesiyle ve evde arkadaşlarıyla kalanlardan daha yüksek bağımlılık puanları bulmuşlar ama aradaki fark anlamlı değildir. İnternet kullanım oranlarının yıldan yıla giderek artması (TUİK, 2018) ve Beard ve Wolf, (2001) yeni nesil psikologların internet kullanımı ve yol açtığı sorunları araştırması gerektiğini ön görmesi bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyacı göz önüne sermektedir.

2.1.2.1. İnternet Bağımlılığının Tedavisi ve Kuramlar

İnternet bağımlılığını tanımlamak için yapılan çalışmalarda internet bağımlılığında başka bir hastalığın belirtisi veya bağımsız bir hastalığın belirtisi şeklinde iki farklı anlayış vardır. İnternet bağımlılığının bağımsız bir hastalık olduğunu ileri sürenler ve başka bir

hastalık sebebi ile ortaya çıktığını ileri sürenler bu bağımlılığın başka bir hastalığından ortaya çıkan sıkıntılarını bastırmak için meydana geldiğini bu sebeple altta yatan nedenlerin çok iyi araştırılması gerektiğinin önemini belirtmişlerdir (Arısoy, 2009a; Ögel, 2014). İnternet bağımlılığının tedavisinde; ilaç tedavisinin yanında psikoterapi yöntemlerinin de yeri ve önemi vardır. Psikoterapi, ilaç tedavisiyle birlikte veya ilaç tedavisi olmadan kullanılabilir. Bu yöntemler; internette geçecek zamanı organize etmek (rutini kırmak), sık kullanılan bir programı kullanmaktan kaçınma, hatırlatıcı kart oluşturma, aile terapisi ve destek grupları ile tedavi sağlanabilir (Arısoy, 2009a).

2.1.2.1.1. Young'ın Dört Kategori Kuramı

Young (1996) internet bağımlılığının bağımsız bir hastalık olduğunu başlı başına psikiyatrik bir bozukluk olduğunu savunanlardandı ve internet bağımlılığı tanı kriterlerini ilk oluşturan araştırmacılardandı. Young (1997)'a göre, birey iletişimini arttırmada, sosyalleşme ve sosyal destek ihtiyacını karşılamada, cinsel fantezilerini gerçekleştirmede ve istediği kimliği oluşturmada interneti bir imkan olarak görmekte bundan tatmin olmaktadır. Yaptığı araştırmada DSM- 5'te bulunan patolojik kumar oynama tanı ölçütlerini esas alarak internet bağımlılığı tanı kriterlerini oluşturmuştur. Young' a göre internette aynı kumar gibi bağımlılık yapabilmekteydi ve çeşitli dürtü kontrol bozukluğuna sebep olabilmektedir (Young, 1998).

Young (2004) internet bağımlılığını, aşırı internet kullanımı ve bunun önüne geçilememesi, internete bağlanmadığın zamanların önemsizleşmesi, internete bağlanmadığında sinirlilik, saldırganlık, sosyal yaşantının bozulması gibi duygusal ve fiziksel olumsuz sonuçlarının ortaya çıkması olarak tanımlamıştır.

Young (1998) belirttiği tanı kriterleri;

- İnternet ile ilgili artmış zihinsel aktivite,
- İnternette geçirilen sürenin giderek artması
- İnternetle uğraşın azaltılması yönündeki çabaların boşa çıkması,
- İnternet kullanımının azaltılması durumunda yoksunluk belirtilerin ortaya çıkması,
- Uzun süre internet kullanma,
- İnternet kullanımı yüzünden aile, iş, eğitim ve yakın ilişkilerde yaşanan sorunlar,
- İnternete bağlı kalabilmek için aile bireylerine ve yakın çevresine yalan söylemek,

- İnternet kullanımı içinde geçirilen süre içinde duygu durumda değişiklikler yaşanması

Birey bu 8 ölçütten 5 tanesini karşılamışsa internet bağımlısı olarak tanımlanmaktadır.

Young'un önerdiği terapi 12 oturum sürmektedir. Bu modeldeki oturumlar (Arısoy, 2009a);

- İnternet kullanımını zıt saatlere kaydırmak
- Dışarıdan durdurucular kullanmak
- İnternet kullanımı ile ilgili hedefler belirlemek
- En çok kullanılan belli bir internet uygulamasından uzak durmak
- Hatırlatıcı kartlar
- Kişisel defter tutma
- Sosyal ortam / destek grupları
- Aile terapisi

2.1.2.1.2. Grohol'ün Sosyalleşme Kuramı

Grohol (1999), internet bağımlılığının sebebinin sosyalleşme olduğunu söylemiştir. Birey sosyalleşme ihtiyacını internet ortamında sağlamaktadır. Yani bu davranışın temelinde sosyalleşme olduğunu savunmuştur. Grohol bu durumu üç aşamada ele almıştır;

- Birinci aşama (Büyülenme aşaması); birey internetteki yeni program veya teknoloji karşısında adeta büyülenir. Bunun sonucu ikinci aşamaya kadar aşırı kullanıma neden olur. Birey bu aşamaya takılıp kalabilir üçüncü aşamaya geçmek için yardım alması gerekebilir.
- İkinci aşama (Düş kırıklığı aşaması) Yavaş yavaş etkinlikleri tanıyan birey keyif almaya alışır ve keyif almamaya başlar. Hayal kırıklığı ve sıkılmayla beraber daha az internet kullanmaya başlar.
- Üçüncü aşama (Denge aşaması) : Birey de aşırı internet kullanma durumu geçer ve gerçek hayatla internet arasında denge kurar. Bu aşama internet kullanımını normal bir seviyeye geldiği aşamadır.

2.1.2.1.3. Suler İnternet Bağımlılığı Kuramı

Suler (1996) Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan ihtiyaçlara internetteki çevrimiçi etkileşimlerin karşılık geldiğini belirtmiştir. Bu nedenle ihtiyaçlarını gidermek isteyen bireyin bağımlılık davranışının geliştiğini vurgulamıştır. Eğer ihtiyaçlar giderilirse bağımlılığında ortadan kalkacağını ileri sürmüştür. Suler (1996) Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden yola çıkarak patolojik internet kullanımını şöyle sıralamıştır;

- Fizyolojik ihtiyaçlar: Bu ilk seviye ihtiyaçta birey internet aracılığıyla cinsel ihtiyaçlarını gidermek için bağımlılık geliştirebilir.
- Kişilerarası Temas İhtiyacı: Birey sosyal ihtiyacını internet üzerinden giderebilir. Yani kişilerarası ilişki, ait olma ve sosyal çevrede tanınma gibi isteklerine karşı duyulan ihtiyacın internet aracılığıyla karşılanması sonucu bağımlı olma halidir.
- Öğrenme ve Saygınlık İhtiyacı: İnternet bir bilgi evrenidir ve birey internete kolayca her türlü bilgiye ulaşır. Bu bilgilere ulaşmak için her seferinde internete girmek zorunda olması bağımlılık yapabilir. Birey sosyal ortamlarda beğeni aldıkça veya oyunlarda seviye atladıkça saygınlığının arttığını düşünüp internete bağımlı olabilir.
- Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: Maslow'un hiyerarşisindeki en üst seviye bireyin kendini gerçekleştirme ihtiyacıdır. İnternet ortamında istediği gibi bir kimlik yaratan birey, olmak istediği kişi gibi davranarak ruhsal bir tatmin sonucunda internete bağımlılık geliştirir.

2.1.2.1.4. Davis'in Bilişsel Kuramı

Davis (2001) sağlıklı internet kullanımını, bir amaç doğrultusunda, kendi kimliğini kullanarak, internetteki iletişim ile gerçek hayat arasındaki farkı bilerek makul bir süre zarfında kullanılması olarak tanımlamıştır. Davis; problemlili internet kullanımını tanımlarken kişinin anormal davranışlarının bilişlerinden kaynaklandığı görüşünden yola çıkmıştır. Problemlili internet kullanımında uyum bozucu bilişler önemli rol oynamaktadır. Bu kuramı diğer kuramlardan ayıran en önemli özellik bilişin vurgulanmasıdır. Strese yatkınlık modelini esas alarak, problemin ortaya çıkmasında farklı psikopatolojilerin olduğunu ileri sürer. Bu kuramda nedenler yakından uzağa doğru sıralanır. Uzak nedenler yani fiziksel, psikopatolojik bozukluklar problemin başlangıcında, stres, kaygı, depresyon gibi yakın nedenler ise

problemin sonunda yer alır (Davis, 2001). Bu modele göre temel stresör yeni bir uyarıcı yani yeni bir teknoloji ile tanışmaktır. Stresör ile ilk karşılaşma ise örneğin; online sohbet, çevrimiçi alışveriş, pornografi sayfaları olmaktadır. Bu tip aktiviteler modele göre uzak nedenler basamağında yer alır. Aktiviteler bireye olumlu deneyimler yaşatır, beynin haz mekanizmasını aktif hale getirir. Birey bu deneyimi tekrar tekrar yaşar ve bunun sonucunda pekiştirir. Edimsel koşullanma ilkesine göre, bu mekanizma sık sık bu hazzı elde etmek için koşullanıp çalışır. Birey benzer hazları yaşatacak farklı teknoloji bulana kadar bu koşullanmaya devam eder (Davis, 2001). Patolojik internet kullanımının devam etmesini sağlayan önemli nedenlerinden birisi işlevsiz olmayan bilişlerin (yakın nedenler) varlığıdır. Birey kendi hayatını teknolojiden ayrı düşünemez mesela wifi yoksa hayat yok gibi çıkarımlarda bulunurlar (Davis, 2001).

Davis (2001) ikna edici bir açıklayıcı modelinde patolojik internet kullanımının psikopatolojisinin dört faktörlü bir modeli tanımlanmıştır. Bu faktörde internet kullanıcılarını dörde ayırmıştır;

- 1- İnternetin aşırı kullanımı ile ilgili işlevsiz davranışlara odaklanma
- 2- İnternet'in anlamlı bir şekilde kullanılmasını yani interneti işlevsel kullanımını tanımlamıştır.
- 3- Cinsel tatmin ve / veya sosyal kazançlar için interneti kullanmaya odaklanmıştır. Bu, fantezilerini ifade etmek için internete dayanan utangaç veya içe dönük kullanıcıyı tanımlar.
- 4- İnternete ilgisiz olan veya teknolojiye ters düşen bireyleri tanımlar. İnternete az ya da hiç bağımlı değildir. Bu kategoride internet kullanımının altındaki nedenlerin üzerinde durulmuştur.

Davis (2001) patolojik internet kullanımını amacına göre özgül internet kullanımı ve yaygın patolojik internet kullanımı olmak üzere ikiye ayırıp öyle ele almıştır. Davis internet bağımlıları için 11 haftalık tedavi protokolü önermiştir. Bunlar;

- Bireyin internetten uzak kalıp kalamadığının tespiti
- Bilgisayarın diğer bireylerin de bulunduğu ortama getirilmesi
- Bireyin internete tek başına bağlanmaması, kullanım zamanının değiştirilmesi, internet defteri tutması
- İnternet ile ilgili sorunlarını çevresinden saklamaması
- Sosyal aktivitelere katılması
- İnternete ara verdiği dönemlerin olması

- Otomatik düşüncelerin irdelenmesi
- Gevşeme egzesizleri
- İnternete bağlanma esnasında hissedilenlerin not edilmesi
- Yeni sosyal becerilerin kazanımı

2.1.2.1.5. Bilişsel Davranışçı Yaklaşım

Bu yaklaşıma göre bireyin kendisiyle ilgili hatalı ve sağlıksız düşüncelerinin yerine alternatif sağlıklı düşünceler geliştirip psikolojik sıkıntıları ortadan kaldırarak yatıştırılır. Bireyin düşünceleri duygularını belirlemektedir bu yüzden duygularına düşünceleri yolu ile ulaşmak mümkündür. Hatalı inançları (düşünceleri) düzelterek bireyin aşırı duygusal reaksiyonunu azaltılabilir (Beck, 2008). Bilişsel davranışçı yaklaşıma göre bir amaç doğrultusunda, makul bir sürede, sanal bir kimlik kullanmayan, gerçek iletişimle sanal iletişimi ayırt edebilen bireyler sağlıklı internet kullanıcılarıdır (Davis, 2001). İnternet bağımlılığının tedavisinde olumlu etkisi olan bilişsel davranışçı yaklaşımın yanında motivasyon kazandırma tekniklerinin de önemli katkısı vardır (Türkçapar, 2012). İnternet bağımlılığının oluşmasında otomatik düşünceler, ara inançlar ve temel inançların katkısı vardır. Otomatik düşünceler; duygusal sıkıntı anında eşlik eder ve kendiliğinden ortaya çıkmaz sıklıkla fark edilmez sadece eşlik edilen duygu fark edilir. Bu sebeple tedavide otomatik düşünceler ele alınmalı ve bu düşüncelere olan inancın azaltılması hedeflenmelidir (Türkçapar, 2012).

İnternet bağımlılığı tedavisinde tamamen internet kullanımını kesmek yerine kontrollü kullanımı benimsemek daha kalıcı çözümler sunabilir. Bilişsel davranışçı yaklaşımda tedavi hedefleri (Khazaal vd., 2012) ;

- Sorunun farkına varılması
- Davranışın gözlemlenmesi
- Zaman yönetimi
- Sosyal yaşam aktivelilerinin geliştirilmesi
- Tekrarın önlemlenmesi

2.2. İnternet

Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasında yaşanan soğuk savaş döneminde olası nükleer savaşta askeri iletişimi artırmak amacıyla ortaya çıkan internetin ilk temelleri 60'lı yıllarda atılmıştır. 1969 yılında dört ayrı şehirde bulunan bilgisayarlar arası bilgi akışı sağlanarak ARPA tarafından internetin temelleri atılmıştır. ARPANET projesi olarak askeri bilgisayar ağı kurulmuştur (Çağltay, 1994). 1983 yılında internet kullanımı bütün dünyaya açılmıştır ve bu sayede, 1984-1995 yılları arasında askeri bir ağ olmaktan çıkıp genişlemeye başlamıştır. Amerika'yı korumak amacıyla temelleri atılan internet günümüzde tüm dünyaya yayılmıştır. Türkiye'de ilk bilgisayar ağı 1980'li yıllarda üniversiteler aracılığıyla kurulmuş ve bu bilgisayar ağını sadece üniversiteler ve araştırma kuruluşları kullanabilmiştir (Şeker, 2005).

İnternet, International Network sözcüklerinden üretilmiştir. Uluslararası ağ anlamına gelmektedir ve tüm dünya çapında bilgisayarları birbirine bağlayan büyük bir ağıdır. İnternet üzerinden milyonlarca ağ birbiriyle iletişim kurabilmektedir (Ögel, 2014). Morris ve Ogan (1996), interneti dünya üzerindeki tüm bilgisayarların belli elektronik kurallarla iletişim kurmasına imkan sağlayan çok yönlü bir kitle iletişim aracı olarak tanımlamıştır ve en önemli özelliğinin interaktif iletişim sağlaması olduğunu bildirmişlerdir. Şeker (2005), çok sayıda bilgisayarın birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve giderek büyüyen bir iletişim ağı olarak tanımlamıştır. Yalçın (2003) ise interneti, farklı zaman dilimlerinde veya aynı zaman dilimlerinde dünyanın herhangi bir yerinde farklı coğrafyalardaki bilgisayarların birbirine bağlanarak oluşturdukları bir ağ olarak tanımlamıştır. İçel'in 1998 yılındaki tanımlamasına göre ise internet; iki veya daha çok sayıda bilgisayarın birbiriyle bağlantısı anlamına gelen bilgisayar ağlarının aralarında tekrarlayan bağlantılar kurmalarıyla oluşan, dünya çapında yaygın bir iletişim sistemidir (İçel, 1998). İnternet, dünya çapında yaygın olan birçok ağın birbirine bağlı olduğu büyümeye devam eden bir iletişim ağıdır ve insanların bilgiyi saklama, bilgiye kolay ulaşma ve paylaşma talepleri sonucunda ortaya çıkmıştır (Yalçın, 2003).

Teknolojinin gelişim hızı son yıllarda giderek artmaktadır. Bu da toplumsal alanda, kişiler arası ilişkide, iş hayatında, eğitim de birçok değişikliğe neden olmuştur. İnsanlar ihtiyaç duyduğu her türlü bilgiye en hızlı şekilde ulaşabilmektedir. İnternette hoşça vakit geçirip istedikleri ile ister yazılı ister görüntülü iletişim kurabilmekte, bankacılık gibi resmi işlerini halledebilmekte, kendilerini ya da işlerini tanıtılabilmek için sayfalar kurabilmekte ve alışveriş yapabilmektedir. İnternetin amacı, bilgi paylaşımını artırmak, iletişimi artırmak ve

bunu hızlı bir şekilde yapmaktır. İnternetin gün geçtikçe yaygınlaşmasıyla kullanım alanları da çeşitlenmiştir (Balta ve Horzum, 2008). Her alanda bilgi akışı sağlayan internet radyo, televizyon, gazete gibi kitle iletişim araçlarını tek bir medya altında toplama özelliğine de sahiptir (Atabek, 2003).

İnternetin kullanım alanları; anında bilgi alışverişi; e-posta, sohbet, chat, akademik araştırma, veri ve bilgiye ulaşma, herkese açık yazılımlara erişim, her türlü kayıt işlemlerine erişim (konferans, eğitim, seyahat, bilet), resmi işlemler, kütüphanelere ulaşım, günlük haber ve bilgiye ulaşım, her türlü alışveriş (Işık, 2007).

2.2.1. İnternet Kullanım Yaygınlığı

Teknolojinin gelişmesi ve kolay ulaşılır olması sebebiyle hayatımızda yer edinen internet, sağladığı kolaylıklarla, kullanım alanlarının artmasıyla hayatımızda etkinliğini her alanda daha da çok artırmıştır. Yaşamımızın ayrılmaz parçası olan internet sağladığı kolaylıklar ve eğlenceli özelliklerinden ötürü boş zaman doldurma alışkanlıklarımızı da değiştirmiştir. 1983 den itibaren kullanılmaya başlanan internete 1993'de Türkiye de dahil olmuştur. Küreselleşen ve kısa sürede benimsenen internetin dünya üzerinde kullanıcısı hızla artmaktadır. Kısa zamanda benimsenen ve küreselleşen internetin hayatımızda giderek nasıl yer ettiğini anlayabilmek için rakamlara bakmak yeterli olacaktır.

Durak Batıgün ve Kılıç (2011) internet kullanımının yaygınlığının hızla arttığını; 30 Haziran 2010 tarihinde elde edilen verilere göre tüm dünyada 1.966.514.816 kişiye, 2000-2010 yılları arasında ise % 444.8' lik bir artıştan söz etmektedirler. Türkiye'de de hızlı bir artış olmuştur, 2005 yılında 7.270.000 kullanıcısı olan Türkiye, 2010 Haziran ayında 35.000.000 kullanıcıya, 2017 Aralık ayında 56.000.000 ulaşmıştır. 2018 yılının Haziran ayına göre dünya nüfusunun 4.208.571.287 'i interneti kullanmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK, 2018) Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Verilerine göre Türkiye'de 16-74 yaş aralığında yapılan araştırmada, bilgisayar kullanım oranı 56,6 ve internet kullanım oranı 72,9'dir. Aynı çalışmada internet kullanımı erkeklerde 80,4 iken kadınlarda 65,5'dur. İnternet kullanan bireylerin (TÜİK, 2018), her gün ya da haftada en az bir defa internet kullanan bireylerin oluşturduğu düzenli internet kullanıcı verilerinin ortalamasına göre oranı 2018 yılının ilk üç ayında yüzde 94.9 oldu. Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım (TÜİK, 2018) araştırması Nisan ayı sonuçlarına göre yüzde 83,8'i evden internete ulaşım imkanı sağlıyor.

İnternet kullanımının giderek artması ilerleyen yıllarda toplumun önemli sorunları arasında yer alacağı düşünülmektedir. Bilinçli kullanıldığı da kolaylık ve avantaj sağlamanın dışında başka açıdan da bağımlılık ve bağımlılıkların yol açtığı sorunlar da gözlemlenmektedir.

Gelişen dünyaya ve gelişen teknolojiye uyum sağlamak için internet kullanımımız giderek artmaktadır. İnternet kullanımının giderek artmasından dolayı internet kullanım nedenleri, internet kullanım alışkanlıkları, internetin etkileri üzerine çalışmalar yapılmaktadır. İnternet kullanımının pozitif ve negatif etkileri ve internet kullanımı sonucu ortaya çıkan rahatsızlıklar çalışmalara konu olmaktadır. İnternet bir yandan insanların birçok ihtiyacını karşılayıp çağa uyum sağlamanı sağlarken, bir yandan da olumsuz olarak bağımlılığın gelişmesine neden olmaktadır. Dünyada internet kullanımının bu kadar yaygınlaşması iyi olduğu kadar kötü yönde de sonuçlar doğurmuştur (Davis, 2001). İnternete kapılıp işini, mesleğini ya da ailesini ihmal eden ve sosyal hayattan ayrışan bireyler vaka olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternetin bu denli hızlı yayılması, her alanda kolaylık sağlması, ulaşımın kolay olması, her yaşa hitap eden içeriklerinin olmasından dolayı olumlu olduğu kadar olumsuz sonuçlarını da gözler önüne sermiştir. İnternetin bu kadar hızlı yayılmasından dolayı farklı görüşler tarafından bu konu ele alınmış bireylerin üzerinde yarattığı psikolojik etkiler incelenmiştir. İnternet, insanlara çok kolaylık sağlayıp birçok yönden de ihtiyacını karşılasa da, bağımlılığın gelişmesine neden olabilmektedir. Bu sebepten bu kadar hızlı oranlarda yayılan internet kullanımının insanlar üzerindeki psikolojik etkilerinin araştırılması önem arz etmektedir.

2.2.2. İnternet Kullanım Sebepleri

Hayatımıza yakın geçmişte giren internet, hayatımızın birçok alanında yer etmiş ve vazgeçilemez konuma gelmiştir. Bilgisayar oyunları, alışveriş, sosyalleşme, araştırma, resmi işler ve bunun gibi daha birçok alanda büyükten küçüğe herkese hitap eden internetten bireyler (toplumsal ya da bireysel) ihtiyaçlarını farklı açılardan doyum sağlamaktadır. Kolombiya üniversitesinde 1940'lı yıllarda bireylerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için kitle iletişim araçlarını kullanmaları yaptıkları çalışmaya konu olurken, bunu ilk kez 1959 yılında bir makalede yazılı bir şekilde dile getiren ise Elihu Katz olmuştur (Balcı ve Ayhan, 2007). İnsanların internet kullanım sebepleri, motivasyonları ve bundan sağladıkları doyumları birçok çalışmaya konu olmuştur. İnternet kullanımının ve kullanım surelerinin giderek artması

bunun altında yatan sebepleri araştırmanın da önemini arttırmıştır. Birçok çalışmaya da konu olmuştur.

McQuail, Blumler ve Brown (1972) doyumlar konusunda dört grup belirlemiştir;

- 1- Oyalanma
- 2- Kişisel ilişkiler
- 3- Kişisel kimlik ya da bireysel psikoloji
- 4- Gözetim

Katz, Grevitch ve Haas (1973) ise bireyin internet kullanım motivasyonunu beş kategoride incelemiştir;

- 1- Bilişsel (bilgi arayışı, etrafında neler olup bittiğini anlama),
- 2- Duygusal (Duygusal, haz verici deneyimler),
- 3- Kişisel bütünleşme (İnanılabilirlik, güvenilirlik, istikrar sağlama ve statü güçlendirme isteği),
- 4- Sosyal bütünleşme (Aile, arkadaş ve iş hayatındaki sosyal bağlantıları güçlendirme isteği)
- 5- Gerilimden kaçma gereksinimleri (Stresten kurtulmak için gerçeklerden kaçma, eğlenme, oyalanma isteği)

Berger (1995) ise medyayı kullanma nedenlerini; dünya ve çevre hakkında bilgi sahibi olmak, eğlenmek, ahlaki, ruhsal ve kültürel değerleri doğrulamak, empati, otoriteyi temsil edenlerin yüceltilmesini veya aşağılanmasını görmek, güzellikler yaşamak, başkalarının tecrübelerinden yararlanmak, merakı tatmin etmek ve bilgilenmek, ilahi olanla özdeşleşmek, stresi azaltmak, oyalanmak, deşarj olabilmek, cinsel tatmin yaşamak, adalet kavramına inancı pekiştirmek gibi, kimlik kazanmak, tarihe tanıklık etmek gibi ihtiyaçların karşılanmasını için kullanıldığını bildirmiştir.

Kaye (1998) ise yaptığı araştırmada internet kullanımında altı motivasyon sebebi belirlemiştir. Bunlar,

- 1- Eğlence
- 2- Boş zaman geçirme
- 3- Sosyal etkileşim
- 4- Sosyal kaçış

5- Bilgilenme

6- Web sitesi tercihi olarak belirlemiştir.

Stafford ve Stafford (2004) internet kullanma gereksinimleri konusunda üç temel kategori belirlemiştir;

1- Erişim gereksinimleri; Web sitelerinde dolaşma, bilgiye erişim, arama motorlarını kullanma

2- İçerik gereksinimleri; Eğitim, araştırma, öğrenme için interneti kullanma, haberlere ulaşma

3- Sosyal gereksinimler; Sohbet, tanıdıkları veya yeni insanlarla tanışma

Song vd. (2004) internet kullanımının yedi kullanım doyum tespit etmişlerdir;

1- Sanal Topluluk ihtiyaçları: Yeni arkadaşlar bulma

2- Bilgi arama: Mesleki, sağlık, haber, hayata dair bilgiler

3- Estetik deneyimler: farklı resim ve web siteleri araştırma

4- Ekonomik fayda arama: indirimli ürünler arama ve para kazanma yolları araştırma

5- Eğlence: Heyecan, eğlence ve rahatlık hissetmek amacıyla gerçekleştirilen kullanımlar.

6- Kişisel pozisyon: Kişisel gelişim için

7- İlişki sürdürme: tanıdık kişilerle iletişim kurma

Papacharissi ve Rubin (2000) 279 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada internet kullanım motivasyonlarını araştırmasında beş kategorinin öne çıktığını ortaya koymuşlardır. Bunlar;

1- Sosyal Etkileşim (Kişilerarası faydalar)

2- Zaman geçirme (Boş zaman geçirme)

3- Bilgi arama (Araştırma yapma)

4- Rahatlık ve Kolaylık (Kolay iletişim mail vb.)

5- Eğlence (zevкли olduğu) amaçlı kullananlar

İnsanların neden interneti kullandıkları sorusu son dönem araştırmacılarının yakından ilgilendiği konulardan olmuştur. İnternet kullanım sebepleri internetin bağımlılığı ile yakından ilişkilidir. Young (1998)' a göre internet kullanım sebebi gerçekten kaçış ve vakit geçirmedir. İnternet kullanımının artmasının altında yatan nedenleri araştırmak bireyin sağlıklı kullanımını sağlamak için önem arz etmektedir.

2.3. Risk Alma Davranışı

Risk; gündelik hayatta sıkça karşımıza çıkan olumlu ya da olumsuz yani belirsiz bir sonucu ifade etmek için kullanılır. Risk alma ise olumsuz sonuç alma olasılığı olan fakat yine de bireyin bir eylemi gerçekleştirmesi ya da devam ettirmesidir. Risk alma davranışı olası olumsuz veya olumlu sonuçların dengelenmiş davranışa katılım olarak tanımlanmaktadır (Moore ve Gullone, 1996). Bandura' ya göre bireyin riskli davranışlarında rol modelin önemini vurgularken, Bronfenbrenner ise birey ve çevre dinamiklerinin riskli davranışlar sergilemişinde etkisi olduğunu, Hirschi'ye göre ise her bireyin içinde sapkın davranışlar vardır ve bu çevreye göre ortaya çıkmaktadır (Arbak, Şanlı, ve Çakar, 2004).

Levenson (1990) e göre ilgi çekici veya tehlikeli olan insanların çoğunda kaygı yaratan aktiviteler risk alma davranışıdır. Siegel vd. (1994) toplum normlarına aykırı olan her davranışın risk alma davranışı olduğunu söylemişlerdir. Ögel (2007) 'e göre ise çocukların ve gençlerin iyilik hallerini tehdit edebilen ve sorumluluk sahibi yetişkin olmalarına engel olabilen; evden kaçma, alkol ve madde kullanma, riskli cinsel ilişkiye girme, kendine zarar verme, şiddet eğilimi gösterme, suç işleme, risk alma davranışlarındandır. Riskli davranışların psiko-sosyal sonuçları, biyomedikal sonuçları kadar zarar vericidir. Riskli davranışlar, düzenli bir biçimde, birden fazla gerçekleştirilmiş davranışları kapsamaktadır. Bazı davranışlarda bir kere yapılması riskli davranış sayılmamakla beraber, bazı davranışlar bir kez yapılsa bile riskli davranış olarak kabul edilebilmektedir (Ögel, 2007). Riskli davranışlar, genç bireylerin sorumluluklarını bilen birer yetişkin olmalarını engelleyen davranışlar olarak tanımlanabilir (Dabak, Sünter, Canbaz ve Pekşen, 2010). Byrnes, Miller ve Schafer (1999) risk almanın eğer faydası çok ise uyumlu, zararı çok ise uyumsuz davranış olarak tanımlamışlardır.

Gonzalez vd. (1994) risk alma davranışlarını; trafik ile ilgili, madde kullanımıyla ilgili, tehlikeli sporlarla ve cinsellikle ilgili olmak üzere dört grupta ele almışlardır. Gullone ve Moore (2000) risk alma davranışının altında yatan faktörleri dört grupta ele almışlardır. Bunlar; heyecan arama davranışı (tehlikeli sporlar), isyankar davranış (sigara, alkol vb.

kullanımı), korkusuz davranışlar (alkollü araba kullanımı), antisosyal davranışlardır (toplum normlarının dışında kalan davranışlar). Siegel vd. (1994) ise risk alma davranışını; geç saatlerde dışarıda tek kalmak gibi davranışları düşük riskli ve madde kullanımı gibi davranışları ise yüksek riskli davranışlar olmak üzere iki kategoriye ayırmıştır. Risk alma davranışını Neihart (1999) beş gruba ayırmıştır. Bunlar; zihinsel riskli, manevi riskli, sosyal riskli, fiziksel riskli, duygusal riskli davranışlardır. Greene vd. (2000) risk alma davranışında bireyin gelişimsel süreci, kişilik özellikleri ve öğrenilmiş davranışların etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Jessor ve Jessor (1977) ergenlerin kendi yaşamını kontrol edebilmek, toplum kurallarına karşı gelebilmek, başarısızlık duyguyla başa çıkabilmek için, akran onayını alabilmek, kendini kanıtlama isteği, genç yetişkinliğe geçtiğini gösterebilmek için istemli olarak risk alma davranışında bulduklarını ileri sürmüşlerdir. Herhangi riskli bir davranışta bulunan bireyde, başka bir riskli davranışlarında da bulunma eğilimi artmaktadır (Alexander vd., 1990). Risk alma davranışında yapılan araştırmada heyecan arama faktörünün etkili olduğu, risk alma eğiliminin yaş ile birlikte arttığı ve erkeklerin risk alma oranının daha fazla olduğu gözlemlenmiştir (Beyaz, 2004). Powell, Hardoon, Derevensky ve Gupta (1999) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada aşırı kumarıcı ve sosyal kumarıcı kişilere göre daha çok risk alama meyilli olduklarını bildirmişlerdir. Gullone ve Moore (2000) 459 ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada kızların erkeklere göre riskli davranış sergileme puanlarının düşük olduğu ve ergenlerin yaşları büyüdükçe riskli davranışlar puanları da yükselmektedir. Türk, Kanadalı ve Kosavalı 17- 22 yaş grubunda üniversiteli öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada; üç şehirde de erkeklerin kızlara oranla daha çok riskli davranış da bulduklarını, Toronto şehrindeki katılımcı öğrencilerin diğer şehirdeki katılımcılara oranla daha riskli davranışlarda bulduklarını ileri sürmüşlerdir (Arıkan, Tacoğlu ve Erdoğan, 2011). Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik ve sosyal gelişmeler, kültürel olarak modernleşme ve hızlı küreselleşme, özellikle büyük şehirlerde aile hayatında ve sosyal hayatta birçok değişimi yaratmıştır (Bayar ve Sayıl, 2005). Bu değişimden dolayı Türkiye’de gençlerde risk alma davranışlarının incelenmesi ve risk alma davranışlarının önlenmesi önem kazanmıştır. Risk alma davranışları genellikle gençlikten yetişkinliğe uzanan bir dönemi kapsamaktadır (Grunbaum vd., 2004).

Ergenliğin son dönemlerinde ve genç yetişkinliğin ilk dönemlerinde bulunan üniversiteli gençlerin, artık yetişkinliğe girdiklerini herkese kabul ettirmek istercesine yetişkinliğin göstergeleri olan bazı tutum ve davranışlara başvurdukları görülmektedir. Bunlar; madde, sigara ve alkol kullanmak, geç saatlere kadar dışarıda kalmak, dikkat çekmek istemek, ilk cinsellik deneyimlerine girişmek ya da bunlara girişme çabasında bulunmak gibi

risk içeren davranışlardır (Temel ve Aksoy, 2001). Genç yetişkinlerin bu problemlerle doğru bir şekilde baş edebilmesi beklenip, aynı zamanda sınavlarında başarılı olmaları, kendi ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeleri, birtakım yeni şeyleri keşfedebilmeleri beklenmektedir. Daha da önemlisi, gençlerden sigara ve içki içmek, eve geç gelmek gibi olumsuz risk davranışlarından mümkün olduğunca uzak durmaları beklenmektedir. Amado, Koyuncu ve Kaçaroglu (2004) yaptıkları araştırmalarında, kaza yapmış sürücülerde, tepkisellik, düzensizlik ve heyecan arama kişilik özelliklerini daha fazla gösterdiklerini söylemişlerdir. Yücebilgiç (2007)' in yaptığı araştırmada, heyecan arama ile emniyet/güvenlik kurallarına uyma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sonuçlar, heyecan arama eğilimleri yüksek olan çalışanlarda, işlerini yaparken kullanmaları gereken koruyucu donanımların daha azını kullandıklarını, ayrıca kazaya karışmış çalışanların karışmayanlara göre risk alma eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Gençler, ne ergen ne de yetişkin olarak görüldüğünden bu dönem bireyler için ergenlikten yetişkinliğe geçiş döneminin sıkıntılarını taşımaktadır. Bu dönemde gençler, kimlik krizi, toplum değerlerine uyum sağlama ve sosyal olgunluğa erişme gibi birtakım gelişim görevlerini yerine getirme ile karşı karşıyadır (Özgüven, 1992). Bu bakımdan genç bireylerin yaşadıkları sorunlar; ekonomik, eğitim ve öğrenim, sosyo-kültürel, duygusal ve psikolojik problemler başlıkları altında toplanabilmektedir (Özgüven, 1992).

Üniversite dönemi gençlerin ortalama 18–25 yaşlar arasını kapsadığı bir dönemdir. Bu nedenle üniversite öğrencileri bazı durumlarla başa çıkmak için olumsuz denilebilecek riskli tutumlara yönelebilmektedir. Bu nedenle genç yetişkinlikte risk alma davranışlarının doğası ve sebeplerine ilişkin sosyal ve psikolojik araştırmalar önemlidir. Arnett (2000) yükselen yetişkinlikte bireylerin, artık ebeveyn kontrolü olmadığı ya da azaldığı için ergenlerden daha özgürdür ve çocuk sahibi ya da evli olmak gibi roller tarafından daha az sınırlandırıldıkları için yetişkinlerden de daha fazla özgür olduklarını söylemiştir. Üniversite öğrencileri bu dönemde farklı etkileşimlerde bulunarak teknolojinin, sosyal imkânların ve buldukları ortamın etkisi ile sosyal ve akademik yönden kendilerini geliştirebilirken, kimi zaman riskli davranışları deneme girişimlerinde bulunmaktadır. Risk alma davranışları gençler arasında giderek artmaktadır (Korkut, 2004). Bu da gençlerin risk alma davranışını incelenmesinin önemini artırmaktadır.

2.3.1. Risk Alma ile İlgili Kuramlar

Risk alma davranışı farklı temel etkenlere dayandırılmıştır. Bunlar; risk almanın genetik geçişli olduğu, bilişsel davranışsal gelişimle bağlantılı olduğu, bazı araştırmalarda risk almanın çevreden öğrenilen bir davranış olduğudur. Bireyin psikolojik, kişisel özellikleri, bilişsel ve sosyal durumu göz önünde bulundurularak karar vermenin doğasını kuramlarla açıklamaya çalışmışlardır. Bireyin bulunduğu toplum, önceki deneyimleri, niyetleri, tutumları, risk alma davranışına yönelmesine sebep olur.

2.3.1.1. Karar Verme Kuramı

Yates (1992) kişilerin değer ve inançları ne kadar farklı ise o koşullarda farklı davranışlar sergilerler ve kişinin davranışının altında yatan sebepler incelenmelidir. Ajzen ve Fishbein bireyin davranışlarına ilişkin niyetinin bireyin inançlarının etkileyeceğini savunmuşlardır. Yani bireyin davranışı onun niyeti tarafından belirlenmektedir. Bu niyetler tutumlardan etkilenir ve tutumları belirleyen de bireysel faydalardır. Kararlar gencin inançlarından etkilenmektedir ve bu inançlar gencin ailesi, arkadaşları veya çevresi tarafından kabul görüyorsa ya da onlar tarafından da yapılıyorsa davranışın görülme olasılığı artmaktadır. Bireyin inançları seçtiği davranışları etkilemektedir (Petraitis, Flay ve Miller, 1995). Bu kurama göre birey vereceği kararlarının olumlu ya da olumsuz sonuçlarını düşünür, olumlu sonuç alacağına inancıyla riskli davranışı gerçekleştirir.

2.3.1.2. Nedenleştirilmiş Eylem Kuramı

Ajzen ve Fishbein'e göre bireyin inançları gencin davranışlarını etkilemektedir. Niyetler ise tutumlardan etkilenmektedir, tutumlar ise bireysel faydalardır. Bu kurama göre, bireyler aile ve arkadaş çevresinde kabul gören davranışları yapma eğilimindedirler (Petraitis, Flay ve Miller, 1995). Bu sebeple, ailede ya da arkadaş çevresinde yapılan davranışların gencin davranışlarını ve risk almasını etkilemektedir.

2.3.1.3. Planlanmış Davranış Kuramı

Azjen ve Fishbein bu kuramda benlik yeterliliği ve reddedici benlik yeterliliğın davranışlarımızı etkilediği üzerinde durmuştur. Bu kuramda inanç ve yeterliliğe benlik yeterliliği de eklenmektedir. Bu kuramda bireyin risk ve kar algısı incelenmektedir. Bireyin çevresinde aynı davranışı sergileyen ya da davranışı onaylayan kişiler varsa o davranışı eyleme geçirme olasılığı artmaktadır (Petraitis, Flay ve Miller, 1995). Yani kişinin benlik yeterliliği yüksekse davranışa karşı koyabilirken eğer benlik yeterliliği düşük ise mesela akranları bir davranış konusunda baskı yaparsa kişi boyun eğip davranışı yapmaktadır. Çevrenin tutumu bireyin niyetini etkilemektedir. Bu kuramda benlik yeterliliğının güçlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır.

2.3.1.4. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme, model alma, taklit etme ve onay görmeye gibi kişisel, çevresel etkenlerin hepsinin gelişime katkı sağladığı görüşüdür (Onur, 2000). Bu kuramda bireyin çevresi ve ilişkileri ön plandadır bireyi çevre bireyde çevreyi etkilemektedir (Petraitis, Flay ve Miller, 1995). Yani birey çevresini taklit etmektedir.

2.3.1.5. Sosyal Kontrol Kuramı

Elliot'a göre ergenler gerginlik nedeniyle geleneksel rol modellere zayıf bağlanır. Yani ergen aile çatışmaları veya aile çevresinde kendine kimseyi örnek almaz akranlarıyla daha yakın ilişkiler sergiler. Ya da Kornhauser' e göre ergen sosyal çevresi bozulmuş bir ortamdan gelirse geleceğe dair daha az umudu olur ve riskli davranışlar sergileme eğiliminde olurlar. Bir diğer neden ise Elliot'a göre ailenin ergeni sağlıklı şekilde toplumluma adapte edememesidir. Bunun sonucunda ergen toplum standartlarına uyum sağlayamaz (Petraitis, Flay ve Miller, 1995). Bu kurama göre ergen aileyle sağlıklı iletişim kurup rol model almazsa veya kendi beklentileriyle aileninki çatışır ise riskli davranışlar sergileme ihtimalinin arttığı savunulmaktadır.

2.3.1.6. Sosyal Ekoloji Kuramı

Bu kurama göre, madde kullanımının altında yatan temel neden ise okulla ilgili stres ve genel strestir. Okulu stresli bulan ve okulla ilgili memnuniyetsizliği olan çevresinden onay görmeyen ergenler, bu stresten kaçır ve riskli davranışlar sergileyen kişilerle arkadaşlık kurarlar (Petraitis, Flay ve Miller, 1995).

2.3.1.7. Problem Davranış Kuramı

Bu kurama göre düşük akademik başarı, az benlik saygısı, sağlıklı olmayan aile bağları bireyin risk alma davranışında etkindir. Ebeveynlerine mesafeli olan ergenlerin akran grubuna daha yakın olup akranlarından ebeveynlerine oranla daha fazla etkilenmektedir. Bu ergenin madde kullanan arkadaşları varsa madde kullanımına karşı toleranslı oluyor ve akademik başarısı da düşükse ergende madde kullanımı daha sık karşılaşıldığı gözlenmektedir (Petraitis, Flay ve Miller, 1995).

2.4. Yenilik Arayışı

Kişilik ve mizaç oldukça karmaşık bir yapıdır. İnsanlar, davranış özellikleri açısından birbirinden çok farklıdır. Yapısal açıdan bakıldığında ise kişilik; mizaç, karakter ve zekâdan oluşan bir bütündür. Hipokrat'ın dört sıvı kuramına göre bazı mizaç (huy) ve kişiliğimiz psikiyatrik bozukluklara yol açmaktadır ve buda Cloninger'in kişilik kuramı ile uyumaktadır (Sayın ve Aslan, 2005). Mizaç, biyolojik faktörlerin kişiliğe katkılarını yansıtırken karakter ise sosyal ve kültürel etkilerini yansıtır (Dinç, 2017). Zekâ, hem yapısal hemde sosyal özellikleri etkiler ve bütünsel kişilik fonksiyonlarını düzenler. Kişiliğin temel fonksiyonları ise algılamak, düşünmek, duymaktır. Bunların neticesinde hedefe yönelik davranışlarda bulunulur. Mizaç, tabiat, yaratılış, huy anlamında kullanılmaktadır. Uyarılara doğuştan yapısal olarak belli bir şekilde tepki gösterme eğilimidir. Davranış ve duygudurumu belirleyen duygusal uyarana verilen otomatik yanıtlardır. Mizaç kalıtımla geçer ve çok az oranda değişiklik gösterir (Sayın ve Aslan, 2005).

Cloninger'in psikobiyolojik kişilik kuramının temelinde mizaç vardır. Bu kurama göre bireydeki bağımlılık ve tekrar eden dürtüsel bozukluk gelişimine yatkınlık gösterenlerde hem

çevrenin hemde genlerin etkisi olduğunu ileri sürmüştür (Cloninger, Svrakic ve Przybeck, 1993). Kuramda kişiliği ve mizacı yedi başlıkta incelemiştir;

- Yenilik arayışı
- Zarardan kaçma
- Ödül bağımlılığı
- Sebat etme
- Kendini yönetme
- İş birliği yapma
- Kendini aşma

Bu kişilik ve mizaç modelinde ; yenilik arayış ile dopamin arasında, zarardan kaçınma ile serotonin arasında, ödül bağımlılığı ile norepinefrin arasında, sebat etme ile glutamaterjik aktivite arasında bir ilişki vardır (Yumru vd., 2008). Eski yunan tıbbında Kolarik olarak adlandırılan yenilik arayışı dürtüsellik ile bağdaştırılmıştır (Sayın ve Aslan, 2005). Bağımlılık da olduğu gibi yenilik arayışında dürtüsellikle ilişkisi olması bu çalışmada yenilik arayışı boyutunun dahiledilmesinde ki önemli etkenlerdendir. Kişilik özelliklerinin zarardan kaçınma, yenilik arayışı ve ödül bağımlılığı olarak üç boyutta ele alındığı bir çalışmada ise, ödül bağımlılığı puanlarının düşük, zarardan kaçınma ve yenilik arayışı puanlarının yüksek olmasının internet bağımlılığını yordadığı belirtilmiştir (Yen, Ko, Yen, Chen ve Chen, 2009). Yenilik arayışı, birey için yeni olan bir uyarana aktif yönelmeyi sağlar (Bahçeci, 2007). Bu çalışmada internet bağımlılığı ve yenilik arayışının ilişkisi incelenecektir.

Yenilik arayışında yüksek olan bireyler; çabuk sinirlenme, kendilerine zevk veya heyecan getireceğine inandıklarında kuralları/düzeni bozma eğilimindedirler. Yenilik arayışı (YA), yeniliğe yanıt olarak sık araştırmacı aktivite olma, dürtüsel şekilde karar verme, ödül alma olasılığı belirlediğinde aşırılık ve taşkınlık gözlemlenmesi, çabuk kolay sinirlenme ve engellenmeden aktif kaçınma gibi davranışların etkinleşmesindeki veya başlamasındaki kalıtsal yatkınlık veya eğilim olarak bireylerde görülebilir (Köse, 2003).

Yenilik arayışı dört alt bileşenden oluşmaktadır; keşfetmekten heyecan duyma-katılık, dürtüsellik-düşüncelilik, savurganlık-tutumluluk, düzensizlik-düzenli olma. Yenilik arayışında yüksek puan alan bireyler çabuk sinirlenen, heyecanlı, meraklı, coşkulu, kolay sıkılan, dürtüsel, düzensiz ve sistemsiz olma eğilimindedirler. Bu durumun avantajı bu kişilerin aşına olmadıkları bir durum karşısında coşkuya kapılıp hızlıca sorumluluk almalarıdır. Dezavantajı ise istekleri engellendiğinde aşırı sinirlenmeleri ve

sorumluluklarından kolaylıkla vazgeçmeleridir (Arkar, 2004). Buna karşın yenilik arayışında düşük puan alan bireyler kolay kolay sinirlenmeyen, öğrenmeye ilgisiz, coşkuz, duyarsız, dalgın, tutumlu, monotonluğa toleranslı, sistemli ve itaatkar olma eğilimindedirler. Yeni durumlarla çok yavaş bir şekilde ilgilenen, detaylarla meşgul olan, bir karar verirken çok fazla düşünen kişilerdir (Arkar, 2004).

Yenilik arayışı mizaç özelliği ile madde bağımlılığı arasında maddeyi erken tanıma riski açısından risk faktörü oluşturduğu bulunmuştur ve kumar bağımlılarında da heyecan arama, risk alma, yenilik arama yüksek çıkmıştır (Dinç, 2017). Pascucci vd. (2015) İtalyada yaptıkları online kumar bağımlılılarıyla yapılan çalışmada ve Farre vd. (2015) cinsel bağımlılar üzerinde yaptıkları TCI-R envanterinin yenilik arayışı boyutunda yüksek puanlar aldıkları gözlemlemişlerdir. Ko vd. (2006) Tayvanda yaptıkları çalışmalarında internet bağımlılarında yenilik arayışının yüksek olduğunu saptamışlardır. Bu sebepten bu çalışmada da yenilik arayışı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki var mı incelenmek istenmiştir.

2.5. Genç Yetişkinlik

Dünya Sağlık Örgütü (1986) 10-19 yaş arası dönemini ergenlik, 15-24 yaş arası dönemi gençlik ve 10- 24 yaş arası dönemi de genç insanlar olarak tanımlamaktadır. Genç yetişkinlik, 15- 25 yaş aralığını yetişkin rol ve sorumluluklarını almadan önceki uzun süreli ayrı bir gelişimsel dönem olarak tanımlanmıştır (Roisman, Masten, Coatsworth ve Tellegen, 2004). Arnett (2000) ise genç yetişkinliği, 15-25 yaş arasındaki ergenlikten yetişkinliğe geçişi kapsayan dönem olarak tanımlamıştır.

Genç bireylerin içinde buldukları bu dönem bireyin kimlik oluşumunun son basamaklarına girdiği ve kendisiyle özdeşleşen kimliği aradığı bir dönemdir. Arnett'e (2000) göre kimlikle ilgili yapılandırmalar her ne kadar ergenlikle başlamasına rağmen temel araştırmalar ve deneyimler yetişkinlik döneminde de gerçekleşmektedir. Bu bakımdan Erikson'un, Levinson'un ve Keniston'un insan gelişimi ile ilgili yaklaşımları temel alınarak 18-25 yaş arasındaki dönemi ergenlikten yetişkinliğe geçiş dönemi olarak tanımlanmıştır (Deniz, 2011). Bacanlı (2009) ise bu dönemi yetişkinlik (18 – 30) dönemi olarak nitelendirmektedir. Genç yetişkinliğe giriş dönemindeki bireyler hem psikososyal, fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve psikomotor gelişim görevleri ve sorunları ile hem de yüksek öğrenimin getirdiği problemlerle karşılaşan bireylerdir (Ögel, Dönmez, Eke, Erol ve Taner, 2007). Gençler, ne ergen ne de yetişkin olarak görüldüğünden bu dönem bireyler için ergenlikten yetişkinliğe geçiş döneminin sıkıntılarını taşımaktadır. Bu dönemde gençler, kimlik krizi,

toplum değerlerine uyum sağlama ve sosyal olgunluğa erişme gibi birtakım gelişim görevlerini yerine getirme ile karşı karşıyadır. Bu bakımdan genç bireylerin yaşadıkları sorunlar; ekonomik, eğitim ve öğrenim, sosyo-kültürel, duygusal ve psikolojik problemler başlıkları altında toplanabilmektedir (Özgüven, 1992).

Üniversite dönemi genç yetişkinlik dönemini yani 18–25 yaşlar arasını kapsadığı bir dönemdir. Bu nedenle üniversite öğrencileri bazı durumlarla başa çıkmak için olumsuz denilebilecek riskli tutumlara yönelebilmektedir. Genç yetişkinlik dönemi, ergenlik ile yetişkinlik arasındaki yetişkinliğe geçiş evresi olduğu için insanın en önemli dönüm noktalarındandır. Genç yetişkinlik döneminde birey ergenlikteki kadar kararsız değildir fakat yetişkinlikte ki işe girme, evlenme, ebeveyn olma gibi yetişkinlik özelliklerine tam ulaşamamıştır. (Onur, 2000). Arnett (2000) 18-25 yaşları arasındaki bireyleri ergenlik ve yetişkinlik arasında yer aldıklarını ve bu dönemi de gelişmekte olan yetişkinlik olarak tanımlamıştır. Arnett bu dönemi ergenlik ve yetişkinlik döneminden farklılıkları bulunduğunu ileri sürmüştür. Birey gelişmekte olan yetişkinlik evresinde sosyal ilişkiler, bilişsel gelişim, finansal durumlar, yaşam düzeni, duygusal gelişimle nitelendirilebilir (Blinn-Pike, Worthy, Jonkman ve Smith, 2008). Yetişkinlik döneminin evreleri ve yaş sınırları çeşitli yazarlarca farklı biçimde belirtilmiş olup, Neugarten ve Moore (1968) yetişkinlik dönemini üç grupta ele almıştır ve 20-30'lu yaşları genç yetişkinlik olarak adlandırırken, Bühler 25- 45 yaş arasını genç yetişkin olarak adlandırmıştır. Gizir (2005) birçok araştırmada sosyoekonomik sınıfların, ülkelerin, kültürlerin koşulları, bireysel farklılıkları gibi etkenlerden dolayı genç yetişkinlik döneminin yaş sınırları konusunda tam bir anlaşmanın olmadığı araştırmalarda görülmektedir.

Üniversite öğrencilerine genç yetişkin denilebilir. Bir yandan ergenlik döneminden çıkma bir yandan yetişkinliğe geçme sürecinde olmalarından dolayı üniversite öğrencileri önemli psikososyal değişim geçirmektedirler. Ne ergen ne de yetişkin olan üniversite öğrencileri yetişkinliğe geçiş dönemi sıkıntıları yaşarlar. Gizir (2005) de yaptığı çalışmasında 18-25 yaşlar arasındaki üniversite öğrencileri üniversite yaşamının, gençlerin yeni akademik, kişisel ve sosyal yaşantıları geçirdikleri önemli gelişim süreci olduğunu söylemektedir. Özgüven (1992) ise bu dönemi kendi kimliğini bulma, sosyal olgunluğa erişme, toplumsal değerleri benimseme ve uyum sağlama süreci olarak tanımlamıştır. Genç yetişkinlerin bu problemlerle doğru bir şekilde baş edebilmesi beklenip, aynı zamanda sınavlarında başarılı olmaları, kendi ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeleri, birtakım yeni şeyleri keşfedebilmeleri beklenmektedir. Bu beklentilerin yanında olumsuz alışkanlıklardan uzak durması beklenen genç yetişkinler hem ergenlik evresinin hem yetişkinliğe geçiş evresinin psikolojik, sosyal yönden baskı olmasına sebep olmaktadır.

Risk alma davranışları genellikle gençlikten yetişkinliğe uzanan bir dönemi kapsamaktadır (Grunbaum vd., 2004). Ergenliğin son dönemlerinde ve genç yetişkinliğin ilk dönemlerinde bulunan üniversiteli gençlerin, artık yetişkinliğe girdiklerini herkese kabul ettirmek istercesine yetişkinliğin göstergeleri olan bazı tutum ve davranışlara başvurdukları görülmektedir. Bunlar; madde, sigara ve alkol kullanmak, geç saatlere kadar dışarıda kalmak, dikkat çekmek istemek, ilk cinsellik deneyimlerine girişmek ya da bunlara girişme çabasında bulunmak gibi risk içeren davranışlardır (Temel ve Aksoy, 2001).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE GEREÇLER

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma tarama ve korelasyonel desenler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı internet kullanımının risk alma davranışı ve yenilik arama davranışı ile ilişkisini incelemektir. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bu evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005).

Sosyal ilişkiler içerisinde insan davranışlarının anlaşılması ve yorumlanması oldukça karmaşık bir süreçtir. Bu süreci kolaylaştırmanın bir yolu daha basit bir düzeyde bu ilişkileri belirleyerek anlamaya çalışmak olabilir. Korelasyonel çalışmalar işte bu ilişkilerin incelenmesini mümkün kılmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 1997).

3.2. Evren ve Örneklem

Üniversite öğrencilerinde görülen internet kullanımının risk alma davranışı ve yenilik arama davranışı ilişkisini inceleyen bu çalışmada evren genç yetişkinlerdir. Uygun örneklem tekniği ile Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sağlık Meslek Yüksekokulu ile Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi Psikoloji ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümlerinde öğrenim gören 568 genç yetişkin kitleye ulaşılmıştır. Bununla birlikte verilerin düzenlenmesi aşamasında hatalı ve tekrarlayan verilerin yanı sıra dağılımı bozan uç değerler ve uygun olmayan yaş aralığı veri setinden çıkarılmıştır, kalan 476 öğrencinin verileri üzerinden analizleri yapılmıştır. Bu öğrencilerin 341'i kadın (%71,6) kadın, 135'i erkektir (%28,4). Katılımcıların yaş ortalaması 21.15 ± 1.65 olup yaş aralığı 18 ile 25 arasında değişmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, katılımcıların internet bağımlılığı için “Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF)”; Yenilik arayışı için “Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI)”;

Risk alma analizinde de “Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF)” ve demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada örneklem grubuna, diğer ölçme aracıyla birlikte öğrencilerin demografik(Cinsiyet, Yaş ve Kaldığı Yer) özelliklerini belirlemek için, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.3.2. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF)

Young tarafından geliştirilen ve Pawlikowski ve arkadaşları tarafından kısa forma dönüştürülen YİBT-KF, 12 maddeden oluşan beşli Likert (1=Hiçbir zaman, 5=Çok sık) tipi bir ölçektir. Ölçeğin iç tutarlık güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte ters madde bulunmamakta ve her maddeden alınan puanlar toplanarak toplam puan elde edilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar internet bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğunu gösterir. Formun Türkçe uyarlaması Kutlu ve arkadaşları (2016) tarafından yapılmıştır. Yapılan çalışmada, testin güvenilirlik çalışmasında elde edilen Cronbach alfa katsayısı üniversite öğrencilerinde 0.91, ergenlerde 0.86 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği ise üç hafta ara ile 180 üniversite öğrencisi ve 98 ergen ile yapılmıştır. İki uygulama arasındaki ilişki üniversite öğrencilerinde 0.93, ergenlerde 0.86 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF)

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF) Gençtanırım-Kuru (2010) tarafından lise öğrencilerine yönelik geliştirilmiş olan Riskli Davranışlar Ölçeği’nden yararlanılarak Gençtanırım (2014) tarafından geliştirilmiştir. RDÖUF 60 madde ve antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı olmak üzere yedi boyuttan oluşmaktadır Beşli derecelendirmeli olan ölçek “her zaman= 5”, “genellikle= 4”, “bazen= 3”, “nadiren=2” ve “hiçbir zaman=1” şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır ve bir toplam puana sahip değildir. Her bir boyuttan yüksek puan almak o boyuttaki risk düzeyinin daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği Cronbach alfa değeri ile

belirlenmiş ve 0.64 (Okul Terki) ile 0.92 (Alkol Kullanımı) arasında, test tekrar-test güvenilirliği ise 0.74 ile 0.98 arasında bulunmuştur.

3.3.4. Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI)

Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI), Cloninger tarafından geliştirilmiş bir kendini değerlendirme envanteridir. TCI, Cloninger 1993'de geliştirdiği ve iki boyuttan oluşan kişilik modeli temel alınarak geliştirilmiştir (Cloninger vd., 1993). Cloninger'in bu kişilik modelindeki mizaç, Yenilik Arayışı, Zarardan Kaçınma, Ödül Bağlılığı, Sebat etme olmak üzere dört boyut, karakter ise Kendi Kendini Yönetme, İşbirliği Yapma, Kendi Kendini Aşma olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Kişiliği dört mizaç ve üç karakter boyutuyla değerlendirmek için geliştirilen Mizaç ve Karakter Envanteri toplam 7 boyuttan ve 'Doğru' ya da 'Yanlış' olarak yanıtlanan 240 maddeden oluşur. Sebat Etme (P) dışında tüm boyutlar, üç ile beş alt ölçeklerden oluşmaktadır. Mizaç boyutunda Yenilik Arayışı (NS) 4 alt ölçeğe, Zarardan Kaçınma (HA) 4 alt ölçeğe, Ödül Bağlılığı (RD) 4 alt ölçeğe; karakter boyutundan ise Kendini Yönetme(SD) 5 alt ölçeğe, İşbirliği Yapma(C) 5 alt ölçeğe, Kendini Aşma (ST) 3 alt ölçeğe ayrılmıştır. MKE'nin Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği Köse ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Köse vd, 2003). Yapılan çalışmada TCI boyutlara ilişkin Cronbach alfa katsayıları 0.60 ile 0.85 arasında bulunmuştur. Bu çalışmada TCI'nın Yenilik Arayışı alt ölçeğinde bulunan 40 soru kullanılmıştır.

3.4. İşlem

Çalışma için Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan gerekli onay alındıktan sonra 2017-2018 eğitim öğretim yılı Nisan-Mayıs ayları arasında Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi lisans öğrencilerine ölçeklerin uygulanması için gerekli izinler alınmıştır. Belirlenen ders saatlerinde rehber akademisyenler nezaretinde yapılacak olan uygulama öncesinde katılımcılara araştırma hakkında gerekli bilgiler verilerek bu çalışmanın gönüllülük esasına dayalı olduğu araştırmacı tarafından sözlü olarak açıklanmış ve katılımcıların yazılı onam formunu doldurmalarıyla teyit edilmiştir. Ölçeklerin öğrenciler tarafından doldurulması yaklaşık 30 dk sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin normal dağılıp dağılmadığını incelemek için Kolmogorov-Smirnov testi ve Shapiro-Wilk testleri yapılmıştır. Ayrıca Skewness ve Kurtosis değerleri incelenmiştir. Verilerden elde edilen puanlara ait hem Skewness hem de Kurtosis değerleri -1.5 ile +1.5 arasında değişim gösterdiğinden İnternet Bağımlılığı Testi, Riskli Davranışlar Ölçeği ve Yenilik Arayışı Ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu yüzden verilerin analizinde parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. İki ölçekten alınan verileri birbiriyle karşılaştırmak için Pearson Korelasyon yöntemi, iki grubun bir ölçekten aldıkları puanların ortalamalarını karşılaştırmak için Bağımsız Gruplar T testi, üç grubun bir ölçekten aldıkları puanların ortalamalarını karşılaştırmak için ANOVA analiz yöntemi kullanılmıştır. Hipotez sınamalarında anlamlı alfa değeri $p < 0.05$ olarak seçilmiştir. İnternet Bağımlılığı Testi Puanlarının hangi Riskli Davranışlar Ölçeğinin alt ölçekleri ve Yenilik Arayışı tarafından yordandığını sınamak amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Veri analizi için SPSS istatistik programı kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Örneklemeye Ait Sosyodemografik Bilgiler

Araştırmanın örneklemini oluşturan 476 lisans öğrencisi katılımcıya ait sosyodemografik bilgilere ilişkin frekans ve yüzde dağılımları aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Sospodemografik Bilgileri

Ortalama Yaş	21.15 ± 1.65	
	N	%
Cinsiyet		
Kadın	341	71.6
Erkek	135	28.4
Yaşadığı Yer		
Ailemle yaşıyorum	182	38.2
Kendi evimde kalıyorum	117	24.6
Yurtta kalıyorum	177	37.2

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmamızın örneklemini oluşturan 476 katılımcının yaş ortalamasının 21.15 ± 1.65 olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş aralığı ise 18-25’dir.

Katılımcıların cinsiyet dağılımına baktığımız zaman 341 katılımcının (%71.6) kadın ve 135 katılımcının (%28.4) ise erkek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaşadığı yer dağılımına baktığımız zaman 182 kişi (%38.2) ailesiyle, 117 kişi (%24.6) kendi evinde kaldığını ve 177 kişi (%37.2) ise yurttta kaldığını bildirmiştir.

4.2. Ölçeklere Ait Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Araştırmada kullanılan ölçeklere minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin değerler aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Ölçeklere Ait Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçekler (Min-Max)	Ort. (S.s)
YİBT-KF (12-59)	29.46 (±8.95)
Yenilik Arayışı (YA) (3-40)	18.64 (±4.94)
RDÖUF_Antisoyal Davranışlar (10-45)	17.43 (±6.21)
RDÖUF_Alkol Kullanımı (9-45)	11.75 (±6.62)
RDÖUF_Sigara Kullanımı (8-40)	14.80 (±8.13)
RDÖUF_İntihar Eğilimi (12-60)	23.38 (±9.09)
RDÖUF_Beslenme Alışkanlıkları (8-40)	20.86 (±6.78)
RDÖUF_Okul Terki (4-20)	8.47 (±3.60)
RDÖUF_Madde Kullanımı (9-45)	10.94 (±5.83)

YİBT-KF: Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu

RDÖUF: Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu

Tablo 2 incelendiğinde Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) min. değerinin 12, max. değerinin 59, ortalamasının ise (\bar{x} =29.46, S.s=8.95) olduğu görülmektedir.

Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI) Yenilik Arayışı alt ölçeği min. değerinin 3, max. değerinin 40, ortalamasının ise (\bar{x} =18.64, S.s=4.94) olduğu görülmektedir.

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF) Antisoyal Davranışlar alt ölçeği min. değerinin 10, max. değerinin 45, ortalamasının ise (\bar{x} =17.43, S.s=6.21) olduğu görülmektedir.

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF) Alkol Kullanımı alt ölçeği min. değerinin 9, max. değerinin 45, ortalamasının ise (\bar{x} =11.75, S.s=6.62) olduğu görülmektedir.

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF) Sigara Kullanımı alt ölçeği min. değerinin 8, max. değerinin 40, ortalamasının ise (\bar{x} =14.80, S.s=8.13) olduğu görülmektedir.

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF) İntihar Eğilimi alt ölçeği min. değerinin 12, max. değerinin 60, ortalamasının ise (\bar{x} =23.38, S.s=9.09) olduğu görülmektedir.

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF) Beslenme Alışkanlıkları alt ölçeği min. değerinin 8, max. değerinin 40, ortalamasının ise (\bar{x} =20.86, S.s=6.78) olduğu görülmektedir.

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF) Okul Terki alt ölçeği min. değerinin 4, max. değerinin 20, ortalamasının ise (\bar{x} =8.47, S.s=3.60) olduğu görülmektedir.

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF) Madde Kullanımı alt ölçeği min. değerinin 9, max. değerinin 45, ortalamasının ise (\bar{x} =10.94, S.s=5.83) olduğu görülmektedir.

4.3. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla bağımsız örneklem t- testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin T-testi Sonuçları

	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>Ort.(S.s.)</i>	<i>S.d.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
YİBT-KF	Kadın	341	28.79 (8.62)	474	-2.588	0.010	-0.26
	Erkek	135	31.13 (9.56)				

Yapılan analiz sonucuna göre; erkek ve kadın katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$t_{(474)}=-2.588, p<0.05, d=-0.26$]. Erkek katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları ($\bar{x}=31.13 \pm 9.56$) kadın katılımcıların puan ortalamalarından ($\bar{x}=28.79 \pm 8.62$) daha yüksek bulunmuştur.

4.4. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) ile Yaş, Yenilik Arayışı (YA) ve Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF)'nun Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) ile Yaş, Yenilik Arayışı (YA) ve Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF)'nun alt ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını sınamak amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. YİBT-KF ile Yaş, Yenilik Arayışı ve RDÖUF Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Yaş	YİBT-KF	Yenilik Arayışı	Riskli Davranışlar Ölçeği							
					AD	AK	SK	İE	BA	OT	MK	
Yaş	r	1	-0.111*	-0.009	0.047	0.096*	0.198**	-0.022	-0.054	-0.064	0.125**	
	p		0.015	0.837	0.303	0.036	0.000	0.638	0.236	0.165	0.006	
YİBT-KF	r	-0.111*	1	0.192**	0.276**	0.210**	0.107*	0.332**	0.336**	0.254**	0.145**	
	p	0.015		0.000	0.000	0.000	0.020	0.000	0.000	0.000	0.002	
Yenilik Arayışı	r	-0.009	0.192**	1	0.221**	0.187**	0.263**	0.063	0.196**	0.132**	0.064	
	p	0.837	0.000		0.000	0.000	0.000	0.173	0.000	0.004	0.161	
Riskli Davranışlar Ölçeği	AD	r	0.047	0.276**	0.221**	1	0.606**	0.448**	0.395**	0.334**	0.297**	0.611**
		p	0.303	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	AK	r	0.096*	0.210**	0.187**	0.606**	1	0.516**	0.365**	0.275**	0.247**	0.735**
		p	0.036	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	SK	r	0.198**	0.107*	0.263**	0.448**	0.516**	1	0.204**	0.299**	0.224**	0.457**
		p	0.000	0.020	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000	0.000
	İE	r	-0.022	0.332**	0.063	0.395**	0.365**	0.204**	1	0.318**	0.240**	0.431**
		p	0.638	0.000	0.173	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000	0.000
	BA	r	-0.054	0.336**	0.196**	0.334**	0.275**	0.299**	0.318**	1	0.278**	0.249**
		p	0.236	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000		0.000	0.000
	OT	r	-0.064	0.254**	0.132**	0.297**	0.247**	0.224**	0.240**	0.278**	1	0.294**
		p	0.165	0.000	0.004	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000		0.000
	MK	r	0.125**	0.145**	0.064	0.611**	0.735**	0.457**	0.431**	0.249**	0.294**	1
		p	0.006	0.002	0.161	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	
	** . Korelasyon 0.001 düzeyinde anlamlıdır.											
	* . Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır.											
	AS: Antisoyal Davranışlar				AK: Alkol Kullanımı				SK: Sigara Kullanımı			
	İE: İntihar Eğilimi			BA: Beslenme Alışkanlıkları			OT: Okul Terki			MK: Madde Kullanımı		

Tablo 4 incelendiğinde YİBT-KF ile yaş ($r=-0.111$, $p<0.05$) arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunurken, Yenilik Arayışı ölçeği ($r=0.192$, $p<0.001$) ve Riskli Davranışlar Ölçeğinin Antisoyal Davranışlar ($r=0.276$, $p<0.001$), Alkol Kullanımı ($r=0.210$, $p<0.001$), Sigara Kullanımı ($r=0.107$, $p<0.05$), İntihar Eğilimi ($r=0.332$, $p<0.001$), Beslenme Alışkanlıkları ($r=0.336$, $p<0.001$), Okul Terki ($r=0.254$, $p<0.001$) ve Madde Kullanımı ($r=0.145$, $p<0.001$) alt ölçekleri ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bunun yanında yaş, Yenilik Arayışı alt ölçeği ve Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu alt ölçeklerinin birbiri ile ve kendi aralarında zayıf ile orta düzeyde negatif ve pozitif

yönlere anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Çalışmada kullanılan değişkenler arasındaki ilişkiye dair bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

4.5. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puanlarının Yordayıcısı Olarak Yenilik Arayışı Alt Ölçeği ve RDÖUF Alt Ölçeklerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puanlarının hangi Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF)’nun Alt Ölçekleri ve Yenilik Arayışı alt ölçeği tarafından yordandığını sınamak amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucu Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puanlarının Yordayıcısı Olarak Yenilik Arayışı Alt Ölçeği ve RDÖUF Alt Ölçeklerine İlişkin -Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Model	R	R ²	B	SH	B	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	0.473	0.224	11.508	1.851		6.218	0.000		
Antisosyal Davranışlar			0.196	0.082	0.136	2.397	0.017	0.276	0.110
Alkol Kullanımı			0.153	0.088	0.113	1.729	0.085	0.210	0.080
Sigara Kullanımı			-0.109	0.055	-0.099	-1.971	0.049	0.107	-0.091
İntihar Eğilimi			0.225	0.047	0.228	4.832	0.000	0.332	0.218
Beslenme Alışkanlıklar			0.265	0.061	0.201	4.378	0.000	0.336	0.199
Okul Terki			0.332	0.110	0.134	3.021	0.003	0.254	0.138
Madde Kullanımı			-0.262	0.102	-0.171	-2.580	0.010	0.145	-0.119
Yenilik Arayışı			0.194	0.079	0.107	2.457	0.014	0.192	0.113
Bağımlı Değişken: Young İnternet Bağımlılığı Testi Toplam Puanı									

Yapılan analiz sonuçlarına göre, Yenilik Arayışı ölçeği ($\beta=0.194$, $t= 2.457$, $p<0.05$) ve Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu’nun Antisosyal Davranışlar ($\beta=0.196$, $t= 2.397$, $p<0.05$), Sigara Kullanımı ($\beta=-0.109$, $t= -1.971$, $p<0.05$), İntihar Eğilimi ($\beta=0.225$, $t= 4.832$, $p<0.001$), Beslenme Alışkanlıkları ($\beta=0.265$, $t=4.832$, $p<0.001$), Okul Terki ($\beta=0.332$, $t=$

3.021, $p < 0.001$) ve Madde Kullanımı ($\beta = -0.262$, $t = -0.2.580$, $p < 0.05$) alt ölçekleri kişilerin internet bağımlılığı puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Yenilik Arayışı ölçeği ve Riskli Davranışlar Ölçeğinin alt ölçeklerinden Antisozyal Davranışlar, Sigara Kullanımı, İntihar Eğilimi, Beslenme Alışkanlıkları, Okul Terki ve Madde Kullanımı alt ölçekleri Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu puanlarının %22.4'ünü açıklamaktadır ($R^2 = 0.224$, $F(8, 475) = 16.832$, $p < 0.001$).

4.6. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) Puanlarının Katılımcıların Yaşadıkları Yere Göre Karşılaştırılması

Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamalarının katılımcıların yaşadıkları yere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. YİBT-KF Puan Ortalamalarının Katılımcıların Yaşadıkları Yere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>Ort.(S.s.)</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η^2</i>	<i>Fark</i>
Ailemle Yaşıyorum	182	28.81 (9.00)				
YİBT-KF Kendi Evimde Kalıyorum	117	28.82 (8.99)	2.064	1.128	-0.26	-
Yurtta Kalıyorum	177	30.46 (8.82)				

Yapılan analiz sonucuna göre; katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları yaşadıkları yere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$). Buna göre ailesi ile, kendi evinde ya da yurttan yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmada, yeni bir bağımlılık alanı sayılan internet bağımlılığının yenilik arayışı ve risk alma davranışı arasındaki ilişki incelenmesi amaçlanmıştır.

İnternet bağımlılığı teknolojinin gelişmesi ile yapılan çalışmalarda da görüldüğü üzere giderek artmaktadır. Batıgün ve Kılıç (2011) yaptıkları çalışmada internet bağımlılığını %19 oranında bulurken, Bayraktar ve Gün (2007) çalışmalarında bu oranı %1 olarak bulmuştur. Yapılan araştırmalarda farklı oranlar elde edilmiştir; Young (1998) çalışmasında bu oranı %80 bulurken, Batıgün ve Hasta (2010) çalışmalarında %14, Alaçam ve arkadaşları %8.6, Cömert ve Ögel (2009) çalışmalarında %4.5, Dinç (2007) %3.8 gibi oranlar saptamışlardır. Araştırmalarda farklı sonuçların çıkma sebepleri örneklem değişikliği, farklı zamanlarda ve farklı yerlerde yapılmış çalışmalar olması, kültürel farklılıkların olması, tanı ölçütlerinin net olmaması değişkenliğin sebebi olabilmektedir. İnternet bağımlılığı oranlarına bakıldığında internet kullanıma bağlı sebeplerden ortaya çıkabilecek problemlerin göz önünde bulundurulup bu konuda çalışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu veriler ışığında internet bağımlılığının farklı değişkenlerle incelenmesi önem arz etmektedir.

5.1. İnternet Bağımlılığının Yaş ile İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın örneklemini oluşturan 476 katılımcının yaş ortalamasının 21.15 ± 1.65 olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş aralığı ise 18-25'dir. Katılımcıların cinsiyet dağılımına baktığımız zaman 341 katılımcının (%71.6) kadın ve 135 katılımcının (%28.4) ise erkek olduğu görülmektedir. Araştırmada YİBT-KF ile yaş arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani yaş arttıkça katılımcılarda internet bağımlılığı azalmaktadır. Genç yetişkinliğe giriş dönemindeki bireyler hem psikososyal, fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve psikomotor gelişim görevleri ve sorunları ile hem de yükseköğrenimin getirdiği problemlerle karşılaşan bireylerdir (Ögel, Dönmez, Eke, Erol ve Taner, 2007). Ergenliğin son dönemlerinde ve genç yetişkinliğin ilk dönemlerinde bulunan üniversiteli gençlerin, artık yetişkinliğe girdiklerini herkese kabul ettirmek istemesine yetişkinliğin göstergeleri olan bazı tutum ve davranışlara başvurdukları görülmektedir. Bunlar; madde, sigara ve alkol kullanmak, geç saatlere kadar dışarıda kalmak, dikkat çekmek istemek, ilk cinsellik deneyimlerine girişmek ya da bunlara girişme çabasında bulunmak gibi risk içeren davranışlardır (Temel ve

Aksoy, 2001). Bu araştırmada genç yetişkin grubu örneklem olarak tercih edilmemiştir. Genç yetişkinlikte internet bağımlılığının daha sık görüldüğünü iddia eden çalışmalar vardır (Bölükbaş, 2003; Greenfield,1999). şaşmaz ve arkadaşları (2013) araştırmalarında internet bağımlılığı ve yaşın ilişkisi olmadığını saptamışlardır. İnternet bağımlılığı ile yapılan çalışmalar genelde ergen grubuyla yapılmaktadır. İnternet bağımlılığı için en riskli grubun ergenlik dönemi olduğunu savunan çalışmalarda vardır (Esen ve Siyez, 2011). Daha büyük yaş grupları ile yapılacak çalışmalara gerek olduğu için (Cömert ve Ögel 2009) genç yetişkin grubu bu araştırmanın çalışma grubudur. İnternet bağımlılığı ve farklı değişkenlerle yapılan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. İnternet bağımlılığı ile ilişkili olarak heyecan arayışı ve risk alma konularının ele alınması gerekmektedir (Batıgün ve Kılıç, 2011). Bu yüzden bu çalışmada örenklem grubu genç yetişkinlerdir ve internet bağımlılığının yenilik arayışı ve risk alma davranışı ile ilişkisi incelenmek istenmiştir.

5.2. İnternet Bağımlılığının Cinsiyet ile İlişkisinin İncelenmesi

Katılımcıların cinsiyet dağılımına baktığımız zaman 341 katılımcının (%71.6) kadın ve 135 katılımcının (%28.4) ise erkek olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucuna göre; erkek ve kadın katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Erkek katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları kadın katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada cinsiyet değişkenine göre inceleme yapıldığında erkeklerde internet bağımlılığı oranı kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Bu da yapılan ulus ve uluslararası çalışmalarla uyumaktadır. Yapılan çoğu çalışmalara bakıldığında bu araştırmada ki gibi erkeklerde internet bağımlılığı puanları daha fazladır (Chou ve Hsiao, 2000; Vaizoğlu vd., 2004; Aktas Arnas, 2005; Yang ve Tung, 2007; Dinç, 2007; Siomus vd., 2008; Balta ve Horzum, 2008; Cömert ve Ögel, 2009; Farangos vd., 2010; Batıgün ve Kılıç, 2011; Morsünbül, 2014). Ama literatür de yapılan çalışmalarda cinsiyet arası farkın bulunamamış çalışmalarda vardır (Batıgün ve Hasta, 2010; Ayas ve Horzum, 2013; şaşmaz vd., 2013; Doğrulu, 2017). Griffith ise 1996 yılında yaptığı araştırmasında ise kadınların internet bağımlılığı oranını erkeklere göre yüksek bulmuştur. Erkek olmak internet bağımlılığı için kadınlara oranla risk faktörü oluşturduğu çalışma sonuçlarına göre desteklenmektedir. Bu araştırmada bulunan erkeklerin internet bağımlılığı oranının fazla bulunması yapılan birçok çalışma ile paralel bir sonuç elde edilmiştir. İnternet bağımlılığının erkeklerde daha fazla olması, teknolojiye olan merakları ve ilgileri, çevrimiçi

sohbet, çevrimiçi kumar, internet oyunu gibi programlara olan ilgilerinin sebep olduğu sonucuna varılmasının yanı sıra toplumsal rollere, yetiştirme biçimindeki cinsiyet farklarına, erkeklerde riskli davranışlara daha hoşgörülü bakılmasına da bağlanabilir.

5.3. İnternet Bağımlılığının Yaşanılan Yer ile İlişkisinin İncelenmesi

Katılımcıların yaşadığı yer dağılımına baktığımız zaman 182 kişi (%38.2) ailesiyle, 117 kişi (%24.6) kendi evinde kaldığını ve 177 kişi (%37.2) ise yurttan kaldığını bildirmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre; katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları yaşadıkları yere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Buna göre öğrencilerin internet bağımlılığının ailesi, kendi evinde ya da yurttan yaşamasıyla bir ilişki bulunmamıştır. Literatürde bireylerin kaldığı yerlere göre internet bağımlılığının ilişkisine bakılan çalışma sınırlı sayıdadır. Yapılan bazı çalışmaları da bu araştırmada ki gibi internet bağımlılığı ile kalınan yer arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Canan vd., 2010; Boylu ve Günay, 2017; Topçuoğlu, 2018). Alaçam ve arkadaşları (2015) araştırmalarında ise internet bağımlılık oranını yurttan kalan öğrencilerde diğer yerlerde yaşayan öğrencilere göre anlamlı ölçüde düşük çıkmıştır. Balcı ve Gülnar (2009) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada evden ve yurttan internete bağlanan öğrencilerin, diğer yerlerden internete bağlanan öğrencilere göre bağımlılık oranının daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Bizim araştırma sonuçlarımız literatür de ki diğer çalışmalarla uyumaktadır. Cep telefonu ile internete her yerde ulaşmak artık mümkün ve kolaydır. Bu sebepten gençlerin internet kullanımı kaldığı yere göre ilişki göstermemiş olabilir. Tabii bunda yurdun, okulun sunduğu sosyal etkinlikler, bulunduğu şehrin kültürü de etkili olabilir. İnternet bağımlılığı ve öğrencinin kaldığı yer arasındaki ilişkinin incelendiği daha farklı ve daha çok şehirlerde çalışmalar yapılmalıdır.

5.4. İnternet Bağımlılığının Yenilik Arayışı ile İlişkisinin İncelenmesi

İnternet bağımlılığı ile ilişkili olarak heyecan arayışı ve risk alma konularının ele alınması gerekmektedir (Batıgün ve Kılıç, 2011). Bu nedenle araştırmamızda TCI'in mizaç boyutunda yer alan yenilik arayışı boyutu odak alınmıştır. Yenilik arayışının alt boyutları keşfetmekten heyecan duyma, savurganlık ve düzensizlik, zarardan kaçma ve dürtüselliktir. Yenilik arayışı yüksek olan bireyler kolay heyecanlanan, meraklı, dürtüsel mizaçlı bireylerdir

(Akvardar ve ark., 2005). Bu araştırmada YİBT-KF ile Yenilik Arayışı Ölçeği ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani çalışmamıza göre internet bağımlılığı için yenilik arayışı risk faktörü oluşturmaktadır. Birçok çalışmada da yenilik arayışının bağımlılık için risk faktörü oluşturduğu savunmuştur. Problemlili internet kullanıcılarında karakter mizaç karşılaştırmasının yapıldığı çalışmada yenilik arayışı boyutunda bu araştırmadaki gibi anlamlı bir yükseklik bulunmuştur (Cho vd. 2008). Ko vd. (2006) alışmaların da internet bağımlılığı ve yenilik arayışı karşılaştırıldığında; internet bağımlılıklarında yenilik arayışı boyutu yüksek bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ile yenilik arayışının alt boyutu olan dürtüsellik ile anlamlı ilişki bulan çalışmalar vardır (Din, 2017; Öner vd., 2012; Dalbudak vd., 2013). Yenilik arayışının alt boyutu olan dürtüsellik ve madde kullanımı, sigara kullanımı, alkol kullanımı ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar vardır (Öner vd., 2012). İnternet bağımlılığına yakın etkiler gözlemlenen kumar bağımlılığı ile yenilik arayışının alt boyutu olan heyecan arama ve dürtüsellik ile pozitif ilişkisi olduğunu gösteren çalışmalar vardır (Mick ve Hollander, 2006). Yapılan çalışmalarda yenilik arayışı ile madde kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olmasından dolayı (Akvardar vd., 2005; Başay vd., 2016) alışmada internet bağımlılığı ile yenilik arayışı arasındaki ilişki incelenmek istenmiştir. Yapılan çalışmaların genelinde yenilik arayışı ve bağımlılıklar arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Araştırmada davranışsal bir bağımlılık olan internet bağımlılığı ile yenilik arayışı birbirleriyle pozitif ve anlamlı şekilde ilişkilidir. Yenilik arayışı ve bağımlılık arasında negatif ilişkili bir çalışma bulunamamıştır. Bu araştırmanın sonucu diğer literatür sonuçları ile uyumludur. Yenilik arayışı fazla olan bireylerin daha meraklı, daha dürtüsel ve daha heyecanlı olması ve bu mizalarını internet ortamında doyum sağlayabilecekleri için bağımlılıklara yatkın olduğu düşünebilir. Örneğin meraklı bireylerin internet ortamında her türlü meraklarını (akademik, sosyal, araştırmalar) doyumlarını bağımlılıklarını pekiştiriyor olabilir. Yenilik arayışı puanları yüksek bireylerle internet bağımlılığı olan bireylerin özelliklerinin benzer olmasından dolayı yapılan çalışmalarda pozitif ilişkili çıkmasına sebep gösterilebilir. Mizaç ve kişilik boyutları ile internet bağımlılığı arasında farklı kültürlerde, farklı yaş grubu ile yapılacak araştırmalara ihtiyaç vardır.

5.5. İnternet Bağımlılığı ile Risk Alma Davranışının İncelenmesi

Antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, madde kullanımı, beslenme alışkanlıkları, okul terki, riskli davranışların incelenmesi için alt boyutlardır. Risk alma davranışı Farberow(1980)'a göre; alkol, sigara, madde kullanmak, tehlikeli araç kullanmak dolaylı risk

alma davranışlarındandır (Farberow'dan [1980] aktaran Ögel ve Aksoy, 2006). Araştırmamızda internet bağımlılığı ile risk alma davranışları karşılaştırılmıştır. YİBT-KF ile riskli davranışlar ölçeğinin alt boyutları olan, antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı alt ölçekleri ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında pozitif ama zayıf bir ilişki bulunmuştur.

Madde kullanma ve internet bağımlılığı ile pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani madde kullanımı ve internet bağımlılığı birbirini pozitif yönde etkilemektedir. Risk alma davranışında yapılan araştırmada heyecan arama faktörünün etkili olduğunu gözlemlenmiştir (Beyaz, 2004). Herhangi riskli bir davranışta bulunan bireyde, başka bir riskli davranışlarında da bulunma eğilimi artmaktadır (Alexander vd., 1990). Goudriaan vd. (2004) ve Arısoy (2009b) araştırmalarında, internet bağımlılığı ile madde kullanımı arasında pozitif ilişki ortaya koymuşlardır. Madde bağımlılığı ile internet bağımlılığı benzer mekanizmayla çalışıyor olabilir fakat böyle bir yorum yapabilmek için beyin görüntüleme yöntemleriyle yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Araştırmada sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında pozitif ama zayıf bir ilişki bulunmuştur. Sigara kullanımı ve internet bağımlılığı arasında ilişki vardır ama kuvvetli bir ilişki değildir. Yapılan bazı çalışmalarda ilişkili bazılarında ise ilişkili bulunmamıştır. Alaçam ve arkadaşları (2015) internet bağımlısı olan öğrencilerde sigara kullanım puanlarını internet bağımlısı olmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur. Aynı zamanda araştırmalarında sigara kullanım süresi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptamışlardır. Topçuoğlu (2018) araştırmasında sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Araştırmalarda sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmayan çalışmalarda vardır (Choi vd., 2009; Canan, 2010; Koyuncu Ünsal ve Arslantaş, 2012). Sigara kullanımı ve internet bağımlılığı ilişkisi arasındaki farklılıkların sebebi bazı çalışmaların üniversite öğrencileri bazılarının ise ergenler üzerinde yapılmış çalışmalar olmasından kaynaklı olabilir. Çalışmada zayıf da olsa ilişki bulunmuştur. Araştırmada sigara kullanımı ve internet bağımlılığı ilişkisinin zayıf olma sebebi kültürle alakalı olabileceği gibi genel olarak öğrencilerin sağlıklı ilişkili bölümlerde olmalarından dolayı bilinçli kişiler olmasından dolayı da olabilir. Sigara kullanımı ve internet bağımlılığı ile yapılan çalışmaların az olması, farklı kültürde yapılan çalışmalar olması ve bulguların değişmesinden dolayı bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

İnternet bağımlılığı ve alkol kullanım ilişkisi araştırmada pozitif yönde anlamlı bulunmuştur. İnternet bağımlılığının ve alkol kullanımının birbirini anlamlı düzeyde etkilediği söylenebilir. Bu çalışmada olduğu gibi öğrenciler ile yapılan bazı araştırmalarda internet bağımlılığı ile alkol kullanımı arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır (Yen vd., 2009; Choi vd., 2009; Canan, 2010; Jiang vd., 2012; Alaçam vd., 2015). Yapılan çalışmaların genelinde alkol ve internet bağımlılığı arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Jiang Bu çalışmada alkol kullanımı için ayrı bir ölçek kullanılmamış riskli davranışlar ölçeğindeki sorudan yararlanılmıştır. Bu sebepten internet bağımlılığı ve alkol kullanımı iyi değerlendirilememiş olabilir. Bununla beraber çalışmaların genelinde alkol ve internet bağımlılığı arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Bu da çıkan sonuçla uyumaktadır. Çalışmanın üniversite öğrencilerinin üzerinden yapılmış olmasından dolayı alkol ve internet ilişkili çıkmış olabilir. Alkol ve internet bağımlılığının ilişkili çıkması bireylerin streslerini bastırma yöntemiyle alakalı olabilir. Stresini bastırmak isteyen birey alkol ve internet kullanımına yönelip bağımlılık riskini artırıyor olabilir.

İnternetle ile beslenme alışkanlıkları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tammelin, Ekelund, Remes, Näyhä, (2007) araştırmalarında beslenme, obezite ve internet kullanımı ile ilişkini incelediğinde anlamlı düzeyde ilişki bulurken, Feldman ve arkadaşları (2003) ise anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Tammen ve arkadaşlarının çalışması bizim çalışmamızla paralel bir sonuca ulaşmıştır. İnternet bağımlılarının beslenme alışkanlıklarının problemlili olma sebebi; bireylerin internetin başından ayrılamaması bu yüzden internet başında hızlı yemek yemesi ya da internetten uzun süre ayrı kalmamak için sağlıksız ve hızlı yemekler tercih etmesi olabilir. Bu çalışma üniversite öğrencileri üzerinde yapıldığı için evden uzak olma, kampüs ve yurt hayatından dolayı da bireylerde yeme bozukluğu çıkmış olabilir. Bu tarz çalışmalarda bu sebepten anlamsız bir ilişki bulunmamış olabilir. Bu yüzden farklı yaş gruplarının araştırılıp karşılaştırılması gerekmektedir. Çağın bir başka rahatsızlığı olan obezitenin artması beslenme alışkanlıklarının bozulmasından kaynaklıdır. İnternet bağımlılığı ve obezite bu ilişkiden yola çıkarak beslenme ve internet bağımlılığı arasındaki ilişki ile yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu araştırmada internet bağımlılığı ve intihar eğilimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada olduğu gibi Heo ve arkadaşları da (2014) yaptıkları araştırmanın sonuçlarında, depresif belirtiler ve intihar düşüncesini patolojik internet kullanıcılarında pozitif ilişki olduğunu göstermişlerdir. Doğrudan intihar ve internet bağımlılığını inceleyen çalışmalar çok azdır. İntihar ve depresyon, sosyal destek ilişkisinden

dolayı depresyon, sosyal destek ile olan ilişkisine bakarak yorumlanabilir. Young ve Rogers (1998) ve Akyürek (2016) araştırmalarında depreyon ile internet kullanımı arasında pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Jones (1997) alışmasında internetin sosyal destek algısını azalttığını ileri sürmüştür. Bazı çalışmalarda patolojik internet kullanımı olan bireylerin yalnızlık puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğunu belirtmişlerdir (Batıgün ve Hasta, 2010; Esen ve Siyes, 2011). Özdemir, Kuzucu ve Ak, (2014) araştırmalarında internet bağımlılığı ile depresyon ile ilişkili olduğunu saptamışlardır. Kutlu ve arkadaşları (2016) üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve yalnızlık arasında pozitif ilişki bulurken mutluluk ve yaşam doyumunu ile negatif ilişki bulduklarını belirtmişlerdir. İntihar eğiliminin internet bağımlılığı ile ilişkili bulunma sebebi; yalnız kalan bireylerin daha çok internette zaman geçirmesi, internet ortamından sosyal davranışlarda bulunması bireyin bundan doyum sağlayamaması ve intihara meğilli olması olarak açıklanabilir. Ayrıca Sakarya, Güneş ve Sakarya (2012) araştırmalarında bazı internet sitelerin bireyleri intihara yönlendirici etkisi olduğunu bulmuşlardır. Batıgün ve Hasta (2010) ise internet kullanımının bireyi yalnızlaştırdığını söylemişlerdir. Bu çalışmanın temel araştırması intihar ve internet bağımlılığı olmadığđ ve başka duygu durum değişkenleriyle karşılaştırma yapılmadığ için bulunan sonucun genellenmemesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. İntihar eğilimi ve internet bağımlılığını, depresyon, düşük benlik saygısı ve anksiyete gibi psikolojik duygudurumlarla beraber yapılacak araştırmalarla daha iyi sonuçlara ulaşacağı için bu yönde yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Çalışmamızda internet bağımlılığı ve okul terki arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. İnternet bağımlılığı ve okul terki arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen bir çalışma yoktur. Fakat üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, okuldan atılma nedenleri arasında en önemlisinin internet bağımlılığı olduğu sonucuna varılmıştır. Uzun süreli internet kullanan öğrencilerde, interneti sık kullanmayan öğrenciler ile kıyaslandığında dersleri kaçırma ihtimallerinin iki katı olduğu ortaya çıkmıştır. Üniversiteden ayrılan öğrencinin % 32'sinin her gece olmak üzere en az altı saat internet kullandığı bildirilmiştir (Leibowitz, 2001). Bu alışma bizim araştırmamızla uyumaktadır. Morahan-Martin ve Schumacker (2000) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalarında, katılımcıların % 8.1'inin patolojik internet kullanıcısı ve % 64.7'si riskli grup olduğu sonucuna varmışlardır. Cengizhan (2005) alışmasında internet kullanımı nedeniyle yapılması gereken işlerini aksatan öğrencilerde kullanım süreleri açısından aralarındaki fark anlamlı bulmuştur. Demir ve Kutlu (2017) ise araştırmalarında internet bağımlılığı yüksek olan öğrencilerde akademik erteleme davranışlarının da yüksek olduğunu gözlemlemişlerdir. Bu da

öğrencilerin okul sorumluluklarını yerine getirmemesi, aksatması ve ilerleyen süreçlerde okul terkine sebep olabileceğini düşündürmektedir. Yapılan çalışmalarda üniversite öğrencilerinde internet kullanım oranlarının ve riskli grubun yüksek olduğu bu sebepten okul terki ile direk ilişkili olmasa bile internet bağımlılığının akademik başarıyı engellememesi için okullarda bilinçlendirme çalışması yapılması gerekmektedir.

Herhangi riskli bir davranışta bulunan bireyde, başka bir riskli davranışlarında da bulunma eğilimi artmaktadır (Alexander vd., 1990). Bu sonuca göre alkol, madde, sigara kullanımı, intihar eğilimi (depresyon ile beraber), beslenme (obezite) ve internet bağımlılığı kullanımı arasında anlamlı bir ilişki var mı araştırılmalıdır. Literatür de tüm bu değişkenlerin aynı anda ele alındığı çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada örnekleme iki üniversite okuyan öğrenciler olduğu için bu öğrencilerin kişisel farklılıklarından dolayı geneli ne kadar temsil ettiği tartışmalıdır. Üniversite öğrencileri rastgele seçildiği için sonuçları değerlendirirken genelleme yapılmaması doğru bir yaklaşım olmayacaktır. İnternet bağımlılarında klinik alanda görüşme yapıp tanı koyulmamıştır.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Çalışmamız örnekleminde; erkek ve kadın katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır: Erkek katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları kadın katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur.

Yapılan analiz sonucuna göre; katılımcıların Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) puan ortalamaları kaldıkları yere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Buna göre ailesi ile kendi evinde ya da yurttan kalan öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Çalışmamızda YİBT-KF ile yaş arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunurken, Yenilik Arayışı ölçeği ve Riskli Davranışlar Ölçeğinin Antisosyal Davranışlar, Alkol Kullanımı, İntihar Eğilimi, Beslenme Alışkanlıkları, Okul Terki ve Madde Kullanımı alt ölçekleri ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sigara kullanımı ve YİBT-KF arasında pozitif ama zayıf ilişki bulunmuştur.

Yaptığımız bağıntı analizinde ise yaş, Yenilik Arayışı alt ölçeği ve Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu alt ölçeklerinin birbiri ile ve kendi aralarında zayıf ile orta düzeyde negatif ve pozitif yönlerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

6.2. Gelecek Çalışmalara İlişkin Öneriler

Bu çalışmanın sonucuna göre gençlerde internet kullanımı hakkında bilinçlendirme çalışmaları yapılmasına önem verilmesi gerekmektedir. Özellikle erkeklerde internet kullanımının artmış olmasından dolayı erkeklerde internet kullanımı hakkında bilgilendirme çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Üniversiteler de bağımlılıklar hakkında bilgilendirme ve önleme çalışmalarının yapılması, farkındalığın artırılması önem arz etmektedir. Üniversitelerde bağımlılıkla mücadele birimleri açılıp bireysel ve grup çalışmaları yapılabilir

Bu çalışma genç yetişkinler üzerinde yapılmıştır. Ama internet bağımlılığı ile yapılacak her yaş grubu için çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada sadece üniversite öğrencilerine ulaşılmıştır. Bu sebepten üniversite okumayan çalışan gruplarla karşılaştırmalı araştırmalara ihtiyaç vardır.

İnternet bağımlılığında daha çeşitli sosyodemografik bilgilerle yapılacak karşılaştırmalı çalışmalara ihtiyaç vardır.

İnternet bağımlılığının farklı değişkenlerle ilişkisinin incelendiği çalışmalara ihtiyaç vardır. İnternet bağımlılığının farklı bağımlılıklarla ilişkisini inceleyen çalışmalara ihtiyaç vardır.

İnternet bağımlılığı ile kişilik ve mizaç karşılaştırmalı çalışmalara ihtiyaç vardır. İnternet bağımlılığı ve diğer bağımlılıkların ilişkisini yordayan çalışmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, V. (2015). İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin fen lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerine göre değişimi ve akademik başarılarına etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(19), 365-383.
- Aktas Arnas, Y. (2005). 3-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 59.
- Akvardar, Y., Arkar, P. H., Akdede, B. B., Gül, S., Sarı, P. Ö., ve Tunca, Z. (2005). Alkol kullanım bozukluklarında kişilik özellikleri. *Journal of Dependence*, 6, 53-59.
- Alaçam, H., Ateşçi, F. Ç., Şengül, A. C., ve Tümkaya, S. (2015). Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının sigara ve alkol kullanımı ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 16, 383-388.
- Alaçam, H., Korkmaz, A., Efe, M., Şengül, C. B., ve Şengül, C. (2015). Pamukkale Üniversitesi öğrencilerinde alkol ve sigara bağımlılığı taraması. *Pamukkale Tıp Dergisi*, (2), 82-87.
- Alexander, C. S., Kim, Y. J., Ensminger, M., Johnson, K. E., Smith, B. J., and Dolan, L. J. (1990). A measure of risk taking for young adolescents: Reliability and validity assessments. *Journal of Youth and Adolescence*, 19(6), 559-569. doi:10.1007/bf01537176
- Amado, S., Koyuncu, M., ve Kaçaroglu, G. (2004). Güvenli sürücülüğün değerlendirilmesinde etkili olan değişkenlerin incelenmesi: Sürücünün demografik özellikleri, deneyimi, kişilik özellikleri ve psiko-teknik değerlendirme. deneyimi, kişilik özellikleri ve psiko-teknik değerlendirme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(53), 23-48.
- Arbak, Y., Şanlı, A. Y., ve Çakar, U. (2004). İşyerinde sapkın davranış: akademik personel

- üzerinde yerel bir tanım ve tipoloji çalışması. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 5-24.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. doi:10.1037/0003-066x.55.5.469
- Arkar, H. (2004). *Cloninger'in psikobiyolojik kişilik kuramının Türk örnekleminde sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Arısoy, Ö. (2009a). İnternet Bağımlılığı. L. Tamam. (Ed.), *Dürtü Kontrol Bozuklukları*. Ankara: Hekimler Yayınlar Birliği.
- Arısoy, Ö. (2009b). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 1(1), 55-67.
- Arıkan, G., Tacoğlu, T., ve Erdoğan, S. (2011). Ankara, Toronto ve Priştina'daki üniversite öğrencilerinin risk alma davranışları açısından karşılaştırılması. *Bilig*, 56, 1-24.
- Ascher, M. S., and Levounis, P. (2015). *The behavioral addictions*. Washington (DC): American Psychiatric Publishing.
- Aslan, S., and Aylaz, R. (2014). Akademisyenlerin internet bağımlılık düzeyleri ve buna bağlı oluşabilecek sağlık sorunların değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 14-19.
- Aslıyüksek, M. K. (2016). Bilgi Profesyoneli Adaylarının İnternet Bağımlılığı Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Bilgi Ve Belge Yönetimi Bölümü Örneği. *Bilgi Ve Belge Araştırmaları*, (6), 23-46.
- Atabek, Ü. (2003). İletişim teknolojileri ve yerel medya için olanaklar. *Sevda Alankuş (Der.)*. *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya, Habercinin El Kitabı Dizisi*, 3, 55-84.
- Ayas, T., and Horzum, M. (2013). Relation between depression, loneliness, self-esteem and internet addiction. *Education*, 133(3), 283-290.

- Bacanlı, H. (2009). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Asa.
- Bahçeci, B. (2007). *Majör depresif epizod tanısı olan hastalarda mizaç ve karakter profiline incelenmesi*. Uzmanlık Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kahramanmaraş.
- Bakken, I. J., Wenzel, H. G., Gøtestam, K. G., Johansson, A., and Øren, A. (2009). Internet addiction among Norwegian adults: A stratified probability sample study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50(2), 121-127. doi:10.1111/j.1467-9450.2008.00685.x
- Balcı, Ş., ve Ayhan, B. (2007). Üniversite öğrencilerinin internet kullanım ve doyumları üzerine bir saha araştırması. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5(1), 174-197.
- Balcı, Ş., ve Gülnar, B. (2009). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılarının profili. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6 (1), 5-22.
- Balta, Ö. Ç., ve Horzum, M. B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 187-205.
- Başay, Ö., Yüncü, Z., Başay Kabukçu, B., Öztürk, Ö., ve Aydın, C. (2016). Alkol-madde kullanım bozuklukları olan ergenlerin kişilik özellikleri. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 127-135.
- Batıgün, A. D., ve Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Batıgün, A. D., ve Hasta, D. (2010). İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 213-219.

- Bayar, N., ve Sayıl, M. (2005). Brief report: Risk-taking behaviors in a non-western urban adolescent sample. *Journal of Adolescence*, 28(5), 671-676.
doi:10.1016/j.adolescence.2005.01.010
- Bayraktar, F., and Gün, Z. (2007). Incidence and Correlates of Internet Usage Among Adolescents in North Cyprus. *CyberPsychology & Behavior*, 10(2), 191-197.
doi:10.1089/cpb.2006.9969
- Beard, K. W., and Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), 377-383.
doi:10.1089/109493101300210286
- Beck, A. (2008). *Bilişsel terapi ve duygusal bozukluklar* (A. Türkcan ve V. Öztürk. Çev.). İstanbul: Litera Yayınları.
- Berger, A. A.(1995). *Essential of mass communication theory*. London: Sage Publication.
- Beyaz, Ş. (2004). *Heyecan Arama Gereksinimi ve Akran Baskısının Ergenlerin risk Alma Eğilimleriyle İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boylu, A. A, and Günay, G. (2017). Loneliness and Internet Addiction Among University Students. Bozoglan, B. (Ed.), *Psychological, Social, and Cultural Aspects of Internet Addiction (109-125)*. United States of America: IGI Global.
- Bölükbaş, K. (2003). *İnternet cafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Blinn-Pike, L., Worthy, S. L., Jonkman, J. N., and Smith, G. R. (2008). Emerging adult versus adult status among college students: examination of explanatory variables. *Adolescence*, 43(171), 577-591.
- Byrnes, J. P., Miller, D. C., and Schafer, W. D. (1999). Gender differences in risk taking: A

- meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 125(3), 367-383. doi:10.1037/0033-2909.125.3.367
- Canan, F., Ataoglu, A., Nichols, L. A., Yildirim, T., and Ozturk, O. (2010). Evaluation of psychometric properties of the internet addiction scale in a sample of turkish high school students. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(3), 317-320. doi:10.1089/cyber.2009.0160
- Canan, F. (2010). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı, disosiyatif belirtiler ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Düzce.
- Caplan, S. E. (2005). A Social skill account of problematic internet use. *Journal of Communication*, 55(4), 721-736. doi:10.1093/joc/55.4.721
- Ceyhan, E. (2016). *İnternet bağımlılığının bağlanma stilleri ve duygu düzenlemeyle ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: internet bağımlılığı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.
- Chou, C., and Hsiao, M. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: The Taiwan college students' case. *Computers & Education*, 35(1), 65-80. doi:10.1016/s0360-1315(00)00019-1
- Cho, S. C., Kim, J. W., Kim, B. N., Lee, J. H. and Kim, E. H. (2008). Biogenetic temperament and character profiles and attention deficit hyperactivity disorder symptoms in Korean adolescents with problematic internet use. *CyberPsychology and Behavior*, 11(6), 735-737.
- Choi, K., Son, H., Park, M., Han, J., Kim, K., Lee, B., and Gwak, H. (2009). Internet overuse and excessive daytime sleepiness in adolescents. *Psychiatry and Clinical*

Neurosciences, 63(4), 455-462. doi:10.1111/j.1440-1819.2009.01925.x

Cloninger, C.R., Svrakic, D.M. and Przybeck, T.R. (1993) A psychobiological model of temperament and character. *Archives of General Psychiatry*, 50, 975-990.

Cohen, L., Manion, L., and Morrison, K. (1997). *Methodology of educational research*. Athens: Ekfrasi.

Cömert, I. T., ve Ögel, K. (2009). İstanbul örnekleminde internet ve bilgisayar bağımlılığının yaygınlığı ve farklı etkenlerle ilişkisi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences*, 6(1), 9-16.

Çağıltay, K. (1994). *Herkes için internet*. Ankara: Tübitak-Odtü Yayınları.

Dabak, Ş, Sünter, A. T., Canbaz, S., and Pekşen, Y. (2010). Risky behavior prevalence among ondokuz mayıs university students. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 30(3), 838-846. doi:10.5336/medsci.2008-9668

Davis, R. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187-195. doi:10.1016/s0747-5632(00)00041-8

Deniz, N. (2011). *Liseye devam eden ergenlerin risk alma davranışları ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Demetrovics, Z., Szeredi, B., and Rózsa, S. (2008). The three-factor model of Internet addiction: The development of the Problematic Internet Use Questionnaire. *Behavior Research Methods*, 40(2), 563-574.

Demir, Y., ve Kutlu, M. (2017). Ergenlerde internet bağımlılığı, akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 61,91-105.

Dinç, M. (2017). *Lise öğrencilerinde özgül internet bağımlılığının bağlanma stilleri ve mizaç özellikleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara

Üniversitesi, İstanbul.

Doğrulu, S. (2017). *Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

Durak Batıgün, A., ve Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 1-10.

Esen, E. (2010). *Ergenlerde İnternet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Esen, E., ve Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(36), 127-138.

Farré, J. M., Fernández-Aranda, F., Granero, R., Aragay, N., Mallorquí-Bague, N., Ferrer, V., ... and Penelo, E. (2015). Sex addiction and gambling disorder: similarities and differences. *Comprehensive psychiatry*, 56, 59-68.

Feldman, D. E., Barnett, T., Shrier, I., Rossignol, M., and Abenhaim, L. (2003). Is physical activity differentially associated with different types of sedentary pursuits?. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 157(8), 797-802.

Frangos, C.C., Frangos, C.C. and Kiohos, A.P. (2010). Internet Addiction among greek university students: Demographic associations with the phenomenon, using the Greek version of Young's Internet Addiction Test. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*. 3(1): 49-74.

Gençtanırım, D. (2014). Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 5(1), 24-34.

- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin problemleri üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- Gonzalez, J., Field, T., Yando, R., Gonzalez, K., Lasko, D., and Bendell, D. (1994). Adolescent perceptions of their risk-taking behavior. *Adolescence*, 29(115), 701-710.
- Goudriaan, A. E., Oosterlaan, J., de Beurs, E., and Van den Brink, W. (2004). Pathological gambling: a comprehensive review of biobehavioral findings. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 28(2), 123-141.
- Greenfield, D. N. (1999). Psychological characteristics of compulsive Internet use: a preliminary analysis. *Cyberpsychol Behavior*, 2, 403-412.
- Grunbaum, J. A., Kann, L., Kinchen, S., Ross, J., Hawkins, J., Lowry, R., ... and Collins, J. (2004). Youth risk behavior surveillance--United States, 2003. Morbidity and mortality weekly report. *Surveillance summaries (Washington, DC: 2002)*, 53(2), 1-96.
- Grohlo, J. M. (1999). Internet addiction guide. *Recuperado el*, 6, 25-6.
- Griffiths, M. (1996). Behavioural addiction: an issue for everybody?. *Employee Counselling Today*, 8(3), 19-25.
- Griffiths, M. D. (1999). Internet addiction: fact or fiction?. *The Psychologist*, 12(5), 246-250.
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191-197. doi:10.1080/14659890500114359
- Greene, K., Krcmar, M., Walters, L. H., Rubin, D. L., Jerold, and Hale, L. (2000). Targeting adolescent risk-taking behaviors: The contributions of egocentrism and sensation-seeking. *Journal of Adolescence*, 23(4), 439-461. doi:10.1006/jado.2000.0330
- Gullone, E., and Moore, S. (2000). Adolescent risk-taking and the five-factor model of personality. *Journal of Adolescence*, 23(4), 393-407. doi:10.1006/jado.2000.0327
- Hall, A.S. and Parsons, J. (2001). Internet addiciton: college student case study best practices in cognitive behavior therapy. *Journal of Mental Health Counseling*. 23, 312-327.
- Henderson, E. Ç. (2001) *Understanding addiction*. Mississippi: University Press of Mississippi.

- Heo, J., Oh, J., Subramanian, S. V., Kim, Y., and Kawachi, I. (2014). Addictive internet use among Korean adolescents: a national survey. *PloS one*, 9(2), e87819.
- Işık, U. (2007). *Medya bağımlılığı teorisi doğrultusunda internet kullanımının etkileri ve internet bağımlılığı*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İçel, K. (1998). *Kitle haberleşme hukuku: basın radyo-televizyon sinema internet*. İstanbul: Beta.
- Jessor, R. (1992). Risk behavior in adolescence: A psychosocial framework for understanding and action. *Developmental Review*, 12(4), 374-390. doi:10.1016/0273-2297(92)90014-s
- Jessor, R., and Jessor, S. L. (1977). *Problem behavior and psychosocial development: A longitudinal study of youth*. New York: Academic Press.
- Jiang, D., Zhu, S., Ye, M., and Lin, C. (2012). Cross-sectional survey of prevalence and personality characteristics of college students with internet addiction in Wenzhou, China. *Shanghai archives of psychiatry*, 24(2), 99-107.
- Jones, S. G. (1997). The Internet and its social landscape. *Virtual culture: Identity and communication in cybersociety*, 7-35.
- June, K.J., Sohn, S.Y., So, A.Y., Yi, G.M. and Park, S.H. (2007). Study of factors that influence internet addiction, smoking and drinking in high school students. *J Korean Acad Nurs*. 37, 872–882.
- Karasar, N. (2005). *Scientific research method*. Ankara: Nobel Publishing.
- Kandell, J. J. (1998). Internet Addiction on Campus: The Vulnerability of College Students. *CyberPsychology & Behavior*, 1(1), 11-17. doi:10.1089/cpb.1998.1.11
- Katz, E., Haas, H., and Gurevitch, M. (1973). On the use of the mass media for important things. *American sociological review*, 38 (2), 164-181.
- Kaye, B. K. (1998). Uses and Gratifications of the World Wide Web: From Couch Potato to Web Potato. *The New Jersey Journal of Communication*, 6 (1), 21-40.

- Kerimov, E. (2016). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile din algıları üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Khazaal, Y., Xirossavidou¹, C., Khan¹, R., Edel, Y., Zebouni, F., and Zullino, D. (2012). Cognitive-behavioral treatments for “internet addiction.” *The Open Addiction Journal*, 5, 30-35.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma* (4. Baskı) . Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kose, S. (2003). Psychobiological Model Of Temperament And Character: TCI. *Yeni Symposium*, 41(2), 86-97.
- Ko, C. H., Yen, J. Y., Chen, C. C., Chen, S. H., Wu, K., and Yen, C. F. (2006). Tridimensional personality of adolescents with internet addiction and substance use experience. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 51(14), 887-894.
- Koyuncu, T., Ünsal, A., ve Arslantaş, D. (2012). İlköğretim ve lise öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve yalnızlık. *15. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi*.
- Köksal, E. N. (2016). *Ondokuz mayıs üniversitesi öğrencilerinde sigara, alkol, madde kullanım sıklığının ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kutlu, M., Savcı M., Demir, Y. ve Aysan, F. (2016). Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(Ek1), 69-76.
- Küçükkaragöz, H. (2002). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Leibowitz, E. (2001). New addiction hits campuses: the Internet [On-line]. Available www.stp.uh.edu/vol61/80/5a.html.
- Levenson, M. R. (1990). Risk taking and personality. *Journal of personality and social psychology*, 58(6), 1073.
- Mick, T. M., and Hollander, E. (2006). Impulsive-Compulsive sexual behavior. *CNS Spectrums*, 11(12), 944-955. doi:10.1017/s1092852900015133

- McQuail, D. J. Blumler and Brown, R (1972) The Television Audience: a Revised Perspective'. In: McQuail, (ed.). *Sociology of Mass Communication*. London: Longman.
- Morahan-Martin, J., and Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in human behavior*, 16(1), 13-29.
- Morsünbül, Ü. (2014). Internet addiction in adolescence period: Its relations with identity style and ruminative exploration. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 15(1), 77. doi:10.5455/apd.43504
- Morris, M., and Ogan, C. (1996). The Internet as mass medium. *Journal of communication*, 46(1), 39-50.
- Moore, S., and Gullone, E. (1996). Predicting adolescent risk behavior using a personalized cost-benefit analysis. *Journal of youth and adolescence*, 25(3), 343-359.
- Neihart, M. (1999). Systematic risk - taking. *Roeper Review*, 21(4), 289-292.
- Neugarten, B. L., and Moore, J. W. (1968). The changing age-status system. *Middle age and aging*, 5-21.
- Noyan, C. O., Enez Darçın, A., Nurmedov, S., Yılmaz, O., ve Dilbaz, N. (2015). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğinin Kısa Formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16, 73-81.
- Onur, B. (2000). *Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik, yaşlılık, ölüm*. (Beşinci Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Ögel, K (2014). *İnternet Bağımlılığı*. İstanbul : Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ögel, K. (2007). *Riskli davranışlar gösteren çocuk ve ergenler: Alanda çalışanlar için bilgiler*. İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Ögel, K., ve Aksoy, A. (2006). *Kendine zarar verme davranışı raporu*. İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Öner, Ö., Ergüder, T., Çakır, B., Ergun, U., Erşahin, M. Y., Erol, İ. N., ve Özcebe, H. (2012). Ergenlerin bildirdiği dürtüsellik belirtileri ve ruhsal sorunlar: Epidemiyolojik bir çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23, 1-9.

- Özğüven, İ. E. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 5-13.
- Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y., ve Kalyoncu, Ö. A. (2007). İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 36-41.
- Özdemir, Y., Kuzucu, Y., and Ak, Ş. (2014). Depression, loneliness and Internet addiction: How important is low self-control?. *Computers in Human Behavior*, 34, 284-290.
- Papacharissi, Z., and Rubin, A. M. (2000). Predictors of Internet Use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 44 (2), 175-196.
- Pascucci, M., Chiappini, S., Vilella, C., Righino, E., Pettorruso, M., Ciciarelli et al., (2015). Online gambling, impulsivity and personality traits: an italian sample. *European Psychiatry*, 30, 1086.
- Petraitis, J., Flay, B. R., and Miller, T. Q. (1995). Reviewing theories of adolescent substance use: organizing pieces in the puzzle. *Psychological bulletin*, 117(1), 67.
- Powell, J., Hardoon, K., Derevensky, J. L., and Gupta, R. (1999). Gambling and sensation seeking behavior among university students. *Substance Use and Misuse*, 34, 1167-1184.
- Roisman, G. I., Masten, A. S., Coatsworth, J. D., and Tellegen, A. (2004). Salient and emerging developmental tasks in the transition to adulthood. *Child Development*, 75(1), 123-133. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00658.x
- Sakarya, D., Güneş, C., ve Sakarya, A. (2013). İnternette intiharı aramak: internet sitelerinin intihar ile ilişkili içeriklerine göre değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(1), 44-48.
- Sayın, A., ve Aslan, S. (2005). Duygudurum bozuklukları ile huy, karakter ve kişilik ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(4), 276-283.
- Siegel, A. W., Cousins, J. H., Rubovits, D. S., Parsons, J. T., Lavery, B., and Crowley, C. L. (1994). Adolescents perceptions of the benefits and risks of their own risk taking. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 2(2), 89-98. doi:10.1177/106342669400200203

- Siomos, K.E., Dafouli, E.D., Braimiotis, D.A., Mouzas, O.D. and Angelopoulos, N.V. (2008). Internet addiction among greek adolescent students. *Cyberpsychology and Behavior*. 11(6): 653-657.
- Stafford, T. F. and Stafford, M. R. (2004). Determining Uses and Gratifications for the Internet, *Decision Sciences*. 35 (2), 259-288.
- Song, I., LaRose, R. et al. (2004). Internet gratifications and internet addiction: On the uses and abuses of new media, *CyberPsychology & Behavior*. 7 (4), 384-394.
- Suler, J. (1996). Internet Addiction Support Group: Is There Truth in Jest? *The Psychology of Cyberspace*. <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html>
- Şahin, M. (2007). *Madde bağımlılığı konusunda Türkiye’de yapılmış olan lisansüstü tezler üzerine bir değerlendirme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şaşmaz, T., Öner, S., Kurt, A. O., Yapıcı, G., Yazıcı, A. E., Buğdaycı, R., and Sis, M. (2013). Prevalence and risk factors of Internet addiction in high school students. *The European Journal of Public Health*, 24(1), 15-20. doi:10.1093/eurpub/ckt051
- Şeker, T. B. (2005). *İnternet ve bilgi açığı*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları.
- Tammelin, T., Ekelund, U. Remes, J. Näyhä, S. (2007). Physical activity and sedentary behaviors among Finnish youth. *Med Sci Sports Exerc.*, 39 (7), 1067–1074.
- Temel, Z.F. ve Aksoy, A. (2001). *Ergen ve gelişimi, yetişkinliğe ilk adım. (1.basım)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Topçuoğlu, S. M. (2018). *Üniversite öğrencilerinde internet kullanım profili ve sigara kullanımının internet bağımlılığı üzerinde etkisi*. Uzmanlık Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- TUİK, (2018). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819>
- Türkçapar, M. H. (2012). *Bilişsel terapi (7. Baskı)*. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Uzbay, T. (2009). Madde bağımlılığı. *Silahlı Kuvvetler Dergisi*. 399, 98-115.

- Vaizoglu, S. A., Aslan, D., Gormus, U., Unluguzel, G., Ozemri, S., Akkus, A., and Guler, C. (2004). Internet use among high school students in Ankara, Turkey. *Saudi medical journal*, 25(6), 737-740.
- Yalçın, C. (2003). Sosyolojik bir bakış açısıyla internet. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 77-89.
- Yang, S.C. and Tung, C.J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*. 23, 79– 96.
- Yates, J. (1992). *Risk-taking behavior*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Yen, J., Ko, C., Yen, C., Chen, C., and Chen, C. (2009). The association between harmful alcohol use and Internet addiction among college students: Comparison of personality. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 63(2), 218-224. doi:10.1111/j.1440-1819.2009.01943.x
- Young, K. S. (1996). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1, 237-244.
- Young, K. S. (1997). What makes the Internet addictive: Potential explanations for pathological Internet use. In 105th annual conference of the American Psychological Association (Vol. 15, pp. 12-30). Chicago.
- Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244. doi:10.1089/cpb.1998.1.237
- Young, K. S., and Rodgers, R. C. (1998). Internet addiction: Personality traits associated with its development. In 69th annual meeting of the Eastern Psychological Association (pp. 40-50).
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415. doi:10.1177/0002764204270278
- Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with Internet addicts: treatment outcomes and implications. *CyberPsychology & Behavior*, 10(5), 671-679.
- Yumru, M., Savaş, H. A., Herken, H., ve Kokaçya, M. H. (2008). İntihar ve kişilik. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 232-237.

Yücebilgiç, H. (2007). *A Proposed model of safety climate: Contributing factors and consequences*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcı,

Bu çalışma Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Bağımlılık Psikolojisi yüksek lisans programı öğrencisi Makbule Burcu Karaca tarafından Psikoloji Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. M.Hakan Türkçapar'ın danışmanlığını yaptığı yüksek lisans tezi kapsamında yürütülen bir çalışmadır. Çalışmanın amacı internet kullanımının risk alma davranışı ve yenilik arama davranışı ile ilişkisini incelemektir. Bu çalışmada vereceğiniz yanıtlar son derece önemli olduğundan, lütfen her soruyu dikkatle okuyup size en uygun gelen cevabı anket içindeki yönergeyi dikkate alarak veriniz. **Ankette yer alan soruların doğru veya yanlış cevabı yoktur ve sizden kimliğinizle ilgili hiçbir bilgi istenmemektedir. Vereceğiniz bilgiler kimlik bilgileriniz alınmadan tamamıyla gizli tutularak, yalnızca araştırmacılar tarafından, grup düzeyinde değerlendirilecektir. Çalışmadan elde edilecek sonuçlar sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.**

Ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmada sizi rahatsız eden herhangi bir soruyla karşılaşılırsanız ya da ankete devam etmek istemezseniz bu durumda anketi yarıda bırakabilirsiniz. Veri toplama ve analiz sürecinin sonunda elde edilen bulgularla ilgili tüm sorularınız cevaplandırılacaktır.

Yardımlarınız ve katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Makbule Burcu Karaca (m.burcukaraca@gmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda kesip çıkabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum

1.Cinsiyetiniz nedir?

Kadın...

Erkek...

2. Doğum Yılıınız

3.Şuan nerede kalıyorsunuz?

__Ailemle yaşıyorum.

__Kendi evimde kalıyorum.

__Yurtta kalıyorum.

__Sabit kaldığım yer yok.

__Diğer

Ek 2. Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖUF)

Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

“her zaman= 5”, “genellikle= 4”, “bazen= 3”, “nadiren=2” ve “hiçbir zaman=1”

	1	2	3	4	5
1. Ağız kavgası yaptığım olur					
2. Küfürlü konuştuğum olur.					
3. Başkalarına ait eşyalarını izinsiz olarak aldığım olur.					
4. Eğlence olsun diye arkadaşlarımın canını acıtmaktan hoşlanırım.					
5. Hakkımı kavga ederek savunurum.					
6. Biriyle tartıştığımda ağzıma geleni söylerim.					
7. Arkadaşlarıma kafeteryadan zorla bir şeyler ısmarlatırım					
8. İnsanların kusurlarını yüzlerine vurmaktan çekinmem.					
9. Etrafimdakilere verdiğim zararı umursamam.					
10. İnsanları sinirlendirmek hoşuma gider.					
11. Alkol kullandığımda rahatladığımı hissederim					
12. Cesaretimi toplamak için alkol aldığım olur					
13. Eğlence mekânlarına gidip alkol alırım.					
14. Bir kutlamada alkol almadan eğlenmeyeceğimi düşünürüm.					
15. Çevremdeki kişiler onaylamasa da alkol kullanmaktan çekinmem.					
16. Alkol almak için para bulurum.					
17. Alkol teklif edildiğinde hayır diyemem.					
18. Arkadaşlarıma uymak için alkol kullanırım.					
19. Kontrolümü kaybedecek kadar alkol aldığım olur.					
20. Sigara kullanıyorum.					
21. Yakın arkadaşlarımın bir kısmı sigara içer					
22. Sigara içmek istediğimde kendime engel olamam.					
23. Sigara almak için param vardır					

	1	2	3	4	5
24. Bir sorunla karşılaştığımda hemen sigara içmek isterim.					
25. Nargile içmekten keyif alırım.					
26. Evde/yurtta sigara içebilirim.					
27. Canım sıkıldığında sigara içerek rahatlarım.					
28. Kendimi değersiz hissederim.					
29. Kendime güvenim yoktur					
30. Sabahları mutsuz bir şekilde uyanırım.					
31. Sorunlarım karşısında kendimi çaresiz hissederim.					
32. Yaptığım hiçbir şeyden keyif almam.					
33. Kendimi yalnız hissederim.					
34. Hayattan bıkmış durumdayım.					
35. Karamsar biri olduğumu düşünürüm.					
36. Geleceğe ilişkin hedeflerimi gerçekleştiremeyeceğimi düşünüyorum.					
37. Hayatın bana vereceği hiçbir şey olmadığını düşünürüm.					
38. Beni hayatta tutmaya yetecek değerlere sahip değilim.					
39. Kendimi bu dünyaya ait hissetmediğim olur.					
40. Satın aldığım yiyeceklerin sağlıklı olmalarından çok lezzetli olmalarına önem veririm.					
41. Gazlı içecekleri severim					
42. Fast-food yiyecekler tüketmeyi tercih ederim.					
43. Abur cubur yemekten hoşlanırım.					
44. Çoğunlukla ev dışında yemek yerim.					
45. Yediklerimin bende oluşturabileceği sağlık sorunlarını önemsemem.					
46. Sağlıklı beslenme konusunda yeterli bilgiye sahip değilim.					
47. Yediklerimin besin ve sağlık değerlerini dikkate almam.					
48. Okulu bırakıp bir an önce evlenmek istediğim olur					
49. Arkadaşlarımın birçoğu yükseköğretime devam etmezler.					
50. Okuldan ayrılıp bir an önce bir işte çalışmaya başlamak istediğim olur.					
51. İyi bir iş bulduğumda okulu bırakmaktan çekinmem.					
52. Esrar ya da benzeri bir maddeyi kullanırım.					
53. Rahatlamak için bağımlılık yapıcı maddeleri kullanırım.					

	1	2	3	4	5
54. Bugüne kadar bağımlılık yapan maddeleri kullandığım olur.					
55. Yakın arkadaşlarım arasında uyuşturucu madde kullananlar var.					
56. Uyuşturucu maddeler kullanılan ortamlara rahatlıkla girerim					
57. Yaşadığım olumsuzlukları unutmak için madde kullandığım olur.					
58. Sadece heyecan yaşamak için uyuşturucu madde kullanırım.					
59. Arkadaş grubum madde kullanmama karşı çıkmaz.					
60. Merakımı gidermek için uyuşturucu madde kullandığım olur.					

Ek 3. Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Form (YİBT-KF)

Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız

1-Hiçbirzaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman

	1	2	3	4	5
1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
3.Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
5. Birileri siz internette iken camınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi 'birkaç dakika daha' derken bulursunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 4. Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI) Yenilik Arayışı Alt Ölçeği

Her ifade DOĞRU ya da YANLIŞ olarak yanıtlanabilir. İfadeleri okuyunuz ve hangi seçeneğin sizi en iyi tanımladığına karar veriniz. Sadece şu anda nasıl hissettiğiniz değil, ÇOĞU KEZ ya da genellikle nasıl davrandığımız ve hissettiğinizi tanımlamaya çalışınız.

Bu anket formunu kendi başınıza doldurunuz. Lütfen tüm soruları yanıtlayınız.

	Doğru	Yanlış
1. Çoğu kimse zaman kaybı olduğunu düşünse bile, sırf eğlenme ya da heyecan olsun diye çoğu kez yeni şeyler deneyim.		
2. İşleri yaparken geçmişte nasıl yaptığımı düşünmeksizin, çoğu kez o anda nasıl hissettiğimi temel alarak yaparım.		
3. Çoğu kimseden daha çok tedbiri ve deneşimliyimdir.		
4. Bir iş yaparken "yeni ve geliştirilmiş" yollardan çok, eski "denenmiş ve doğru" yolları tercih ederim.		
5. Her ne zaman olursa olsun, çok düzenli olmak ve kişiler için kuralı koymaktan hoşlanırım.		
6. Dikkatim çoğu kez başka bir şeye kaydığı için, uzunca bir süre aynı ilgilenmi sürdürmem güçtür.		
7. Çoğu kez nakit param bitinceye ya da aşırı kredi kullanıp borçlanıncaya değin para harcam.		
8. Konuşmalarda konuşmacı olmaktan çok, iyi bir dinleyiciyimdir.		
9. Çoğu kimseden daha çabuk öfkelenirim.		
10. Karar vermeden önce işler konusunda uzunca süre düşünmeyi tercih ederim.		
11. Çok miktarda para biriktirmiş olsam bile, kendim için para harcamaktan hoşlanmakta güçlük çekerim.		
12. Seyahat etmek ya da yeni yerler araştırmaktansa, evde oturmaktan hoşlanırım.		
13. Katı kuralı ve düzenlemeler olmaksızın, insanların her istediklerini yapabilmeleri hoşuma gider.		
14. Bir karar varmadan önce genellikle her olguyu etrafıca düşünürüm.		
15. Söylediğimin abartılı ve gerçek olmadığını bilmeme rağmen, genellikle başkalarının bana inancını sağlayabilirim.		
16. Son derece pratik ve duygularına göre hareket etmeyen birisi olarak tanırım.		
17. Yalnızca ilk izlenimlerime dayanarak karar vermekten nefret ederim.		
18. Biriktirmektense, para harcamayı yeğlerim.		
19. Bir öyküyü daha gülmeye hale getirmek ya da birisine şaka yapmak için, doğrulan eğip bükmeyi genellikle iyi beceririm.		
20. İşleri eski yapış tarzında değişiklik yapmayı istemeden önce, genellikle çok iyi gerçekçi nedenler talep ederim.		
21. Tüm ayrıntıyı büünüyle düşünmeksizin, çoğu kez iç güdülerimi, önsez ve sezgilerimi izlerim.		

	Doğru	Yanlış
22. Para biriktirmede çoğu kimseden daha iyiyimdir.		
23. Çoğu kimse önemli olmadığını düşünse bile, çoğu kez işlerin değişmez ve düzenli biçimde yapılmasında ısrar ederim.		
24. Çoğu kimse bana yeni ve daha iyi bir yol olduğunu söylese bile, işleri yapış tarzını değiştirmekten nefret ederim.		
25. Yaptığım her işte yarıntılara dikkat etmekten hoşlanırım.		
26. Çoğu zaman dürtisel olarak o kadar çok para harcarım ki, tatil yapmak gibi özel planlar için bile para biriktirmek bana güç gelir.		
27. Kendi denetimimi yitirecek kadar, hemen hiç heyecanlanmam.		
28. Başkalarının benimle konuşmalarını beklemektense, konuşmaları kendim başlatmayı tercih ederim.		
29. Kendim için bir şeyler satın almak eğlencidir.		
30. Cezalandırılmayacağımı sandığımda, çoğu kez kuralları ve düzenlemeleri ihlal ederim.		
31. Yapılması gerekli olan işleri sürdürebilmek için, çabuk karar vermektan hoşlanırım.		
32. İşleri yaparken yeni yollar araştırmaktan hoşlanırım.		
33. Eğlence ya da heyecan için para harcamaktansa, biriktirmekten zevk alırım.		
34. Başkaları çabuk bir karar vermemi isteseler bile, karar vermeden önce hemen her zaman tüm olgular hakkında ayrıntılı düşünürüm.		
35. Bir şeyi yanlış yaptığımı anladığımda, sıkıntıda öyle kolayca kırtulamam.		
36. Yeni düşünceler ve etkinliklerden heyecan duymada, çoğu kimseye göre daha geriyimdir.		
37. Bir başkasının duygularını incitmemek için söyleyecek olsa bile, yalan söylemekte sıkıntı yaşamam.		
38. Kimileri para konusunda aşırı cimri ya da eli sıkı olduğumu düşünür.		
39. Herhangi bir kağıdı imzalamam istendiğinde, her şeyi okumaktan hoşlanırım.		
40. Yeni bir şeyler olmadığında, genellikle heyecan ya da coşku verici bir şey aramaya başlarım.		